Nº. 247. Aº. 1860.

DINGSDAG 16 OCTOBER.

ROTTERDAMSCHE COURANT.

De Abonnementsprijs is ƒ 24 's jaars of ƒ 6 per drie maanden franco per post door het geheele Rijk.
Behalve aan het Bureau der Courant kan men zich bij alle Boekhandelaars en Postkantoren Abonneren.
Enkele Nommers 10 Cents.

Bureau: Hoogstraat, Wijk 10, Nº. 77.

Geboorte-, Trouw- en Doodberigten van 1 tot 5 regels.... ƒ 1.—
Iedere regel meer. 0.20
Andere Advertentiën per regel 0.20
Groote letters naar plaatsruimte. — Bij iedere Advertentie 45 Cents voor zegelregt en 1 Exemplaar der Courant.

Bij deze Courant behoort BIJVOEGSEL.

Aan de Geabonneerden is Maandag morgen toegezonden een **Buitengewoon Nº. der Courant,** *behelzende per telegraaf aangebragte berigten dd.* Batavia 23 augustus ll.

BUITENLAND.

ENGELAND.

LONDEN 13 October.
(*Particuliere Correspondentie.*)

De redevoering van graaf Cavour heeft hier een zeer onaangenamen indruk veroorzaakt; de consols daalden aanmerkelijk. Uit onze dagbladen is het nogtans zeer moeijelijk op te maken hoe men hier over Cavour's staatkunde denkt. Sommige daarvan verdedigen zijne handelwijze, terwijl andere hem ten sterkste beschuldigen van dubbelhartigheid en valschheid.

De Daily News tracht alle aanvallen op den Sardinischen Minister af te weren en alle beschuldigingen te ontzenuwen die zijne handelingen in een kwaad daglicht plaatsen. Cavour, zegt dat orgaan, is de man die met weinig middelen wonderen heeft verrigt, hij was door wreede omstandigheden genoodzaakt tegen zijne gevoelens en beloften te handelen. Cavour's staatkunde heeft Italië uit een chaos gevormd; zonder hem zouden Toskane en de Emilische provincien nimmer geëmancipeerd zijn geworden, en zou Garibaldi niet hebben kunnen volbrengen wat hij nu heeft volbragt. De Morning Post analiseert Cavour's redenering, zonder evenwel openlijk zijn gevoelen daarover te openbaren. Hij verheugt zich over het artikel van den heer Boniface in den Constitutionnel en komt met dezen schrijver hieromtrent overeen dat Victor Emmanuel geen regt heeft in Napels te interveniëren en dat dit door de Europesche Mogendheden niet geduld moet worden. De Morning Chronicle — hetgeen bijzondere opmerkzaamheid verdient — zegt dat men het artikel van den heer Boniface alleen moet beschouwen als eene uitdrukking van het gevoelen omtrent de Sardinische interventie, dus niet als een half officiëel protest. De Times hecht niet veel meer waarde aan het artikel en beschouwt het als eene voortzetting der huichelarij, die met de herroeping van den Franschen ambassadeur te Turijn begon. Ik geloof dat dit laatste gevoelen zeer juist is.

Het is de innige wensch van zeer velen onder ons volk, dat Cavour's woorden: „wij zullen Rome en Venetië bezitten," zoo spoedig mogelijk worden bewaarheid. De onverschrokken Staatsman schijnt nog al zeker van zijne zaak, hetwelk mij trouwens geenszins verwondert. Het is niet alleen de Italiaansche eenheid waar hij op steunt; hij rekent op de hulp van Napoleon en daarin zal hij zich niet bedriegen, indien hij slechts diens wenschen bevredigt. Wacht u vooral het minste geloof aan Cavour's woorden omtrent den afstand van het eiland Sardinië te hechten; zijne verzekeringen dat er geen overeenkomst tusschen het Sardinisch Gouvernement en Napoleon bestaat acht men hier volkomen valsch. Ons Gouvernement heeft, verzekert men mij, stellige inlichtingen ontvangen, die ontegenzeggelijk bewijzen dat er eene geheime overeenkomst bestaat, waarbij een ander gedeelte van Italiaansch grondgebied aan Napoleon zal worden afgestaan. Het eiland Sardinië maakt er een gedeelte van uit en Genua het overige. Sommigen gaan zelfs verder en zeggen dat onze Ministers, in stede van zich daartegen te verzetten, het aanmoedigen. Het zou vrij moeijelijk zijn dat gevoelen, hoe vreemd het luiden moge, met goed gevolg te wederleggen.

Het gerucht dat lord John Russell aan onzen Gezant te Weenen een depêche zou hebben gezonden, ter zelfder tijd dat hij er eene aan James Hudson rigtte, wordt hier bevestigd. Te Weenen ontkent men dat gerucht steeds. De terugkeer van lord John Russell in deze hoofdstad zal mij welligt in staat stellen u daaromtrent iets naders mede te deelen.

Cobden's aanhangers zijn bijzonder in hun schik over de mededeeling hier uit Parijs ontvangen, dat er een nieuwe overeenkomst bij het Engelsch-Fransch handelsverdrag zal worden vastgesteld, waarbij het inkomend regt op ijzerwerken op 9 fr. voor de 100 kilo's zal worden bepaald. „Cobden", roepen zij uit, „heeft eene belangrijke taak vervuld en de ijverzuchtige knorrepotten zullen nu verstandig genoeg zijn om te zwijgen."

Ons leger ondergaat een zeer groot verlies door het overlijden van een zijner voornaamste bevelhebbers, de generaal sir Harry George Wakelyn Smith. Zijne menigvuldige diensten, gedurende zijne lange loopbaan in verschillende deelen der wereld den Lande bewezen, verschaften hem zelf de grootste eer en waren hoogst belangrijk voor Engeland. Hij bereikte den hoogsten graad in de militaire dienst en iedere stap had hij aan zijne eigen verdiensten te danken. In 1814 huwde hij eene Spaansche dame, donna Juana Maria de Los Dolores de Leon, uit welk huwelijk geen kinderen geboren werden, zoodat bij zijn dood de barony uitsterft.

— Uit Mexico is hier eene geldswaarde van bijna £ 1,229,250, nagenoeg geheel in zilver, ontvangen, welke schat, na Southampton bereikt te hebben, zeven uren voor de ontscheping en zes en dertig waggons voor het vervoer langs den spoorweg vorderde, terwijl, toen hij te Londen aangekomen was, vijftig rijtuigen, elk met twee paarden bespannen, noodig waren om die naar de bank van Engeland over te brengen. Na den tijd der galjoenen van Filips II is misschien nooit een schip met zooveel goud en zilver bevracht geweest.

— Nu weet men aan welke wetenschap en aan wiens raad men het te danken heeft dat de naam van Garibaldi thans op aller lippen zweeft. Professor Fowley van New-York wees namelijk dezer dagen in eene der voorlezingen, die hij te Manchester over de schedelleer houdt, op een der portretten die hij bij zich had en verhaalde toen het volgende:

„ Ongeveer vijftien jaren geleden meldde zich een man bij mij aan met de vraag wat hij het best doen kon; ik vroeg hem wat hij gewoonlijk deed, en hij antwoordde dat hij den kost met het vervaardigen van zeep won. Daarop onderzocht ik zijn schedel en zeide dat de militaire loopbaan van alle beroepen voor hem de meest geschikte was en dat hij, deed de gelegenheid zich daartoe ooit op, aan het hoofd eens legers ter verdediging eener regtvaardige zaak moest trachten te komen. Hij deed zoo, en die man, Joseph Garibaldi, bekleedt nu eene voorname plaats onder de lotbeschikkers van Europa."

FRANKRIJK.

PARIJS 14 October.
(*Particuliere Correspondentie.*)

Het artikel van den Constitutionnel heeft een levendigen indruk gemaakt; het was, zegt men, reeds sedert eenige dagen gereed en de heer Thouvenel had de opname er van in den Moniteur verlangd. Eerst toen men de redevoering van den heer Cavour kende, werd de opname door den Keizer toegestaan, — maar in den Constitutionnel. Men spreekt over niets anders sints twee dagen en men heeft er een oorlogzuchtig verschijnsel in gezien, ofschoon de Fransche Regering openlijk de handelwijze van Piemont afkeurde. Dan nu komt heden de Constitutionnel en neemt, terwijl hij op de uitwerking van zijn artikel wijst, de geheele verantwoordelijkheid er van op zich en verklaart dat er niets officieels in is.

„ Voortaan zal het dus goed en wel uitgemaakt zijn dat wij niets dan ons zelven zijn. Wij hebben nooit de eerzucht gevoed van de Fransche politiek tot iets te binden; wij bezitten — en dat is voor onze vaderlandsliefde voldoende — goede trouw om haar te bestuderen en goeden wil om haar te dienen."

De zegepraal van den heer de Cavour is volkomen; hij regeert of althans bestuurt Italië van Milaan tot aan Messina. De discussien in het Sardinische parlement zijn waardig en grootsch geweest; zij beschamen de lasteringen, die door de legitimistische en ultramontaansche organen tegen het parlementaire stelsel worden ingebragt. In het beslissend oogenblik werd aan de noodlottige oppositie tegen de openbare zaak het zwijgen opgelegd; de republikeinsche utopiën verdwenen in rook; de heerschappij is verbleven aan het verstand en zelfs aan de gematigdheid, zelfs ondanks de vermetelheid der genomen besluiten. De toejuichingen, waarmede de Kamer het voorstel tot een votum ter eere van Garibaldi ontving, bewijzen dat men hem met alle onderscheiding wil bejegenen, ofschoon aan zijn administratief gezag een einde wordt gemaakt. Garibaldi zal niettemin onder Victor Emmanuel een werkzaam deel blijven nemen aan de operatien tegen den Koning van Napels. Alleen zal hij de roode kiel uittrekken, om zijn vroegere uniform van Piemonteesch generaal weder aan te trekken.

Reeds meer dan eens schreef ik u over eene depêche, welke de hertog de Grammont den 7 september aan den generaal de Lamoricière zou gezonden hebben. Ik kan nog moeijelijk gelooven aan de echtheid van die depêche, welke niets minder dan een verraad zou aanduiden. Na afloop van al de kerkelijke plegtigheden ter eere van de overwonnelingen van Castel Fidardo, deelde men onder de geloovigen exemplaren van die depêche uit. Le Constitutionnel komt, in navolging van la Patrie, op het onderwerp terug en zegt dat het ongerijmd is te onderstellen dat de generaal Goyon deze depêche zou hebben gezonden, daar hij zich niet te Rome bevond. Dan niemand schrijft de depêche aan den heer de Goyon toe; zij kwam hier aan met bepaalde vermelding harer afkomst van den heer de Grammont, die wel degelijk te Rome was, en wat het treurigste is, men blijft hare echtheid volhouden.

Bovendien rigtte de heer de Grammont, op het oogenblik dat de depêche werd verzonden, aan den heer Rondeau de Courey, onzen consul te Ancona, een verzegelden brief in denzelfden geest. De heer Rondeau de Courey ging den generaal Cialdini te gemoet, die zich toenmaals niet verre van Spoleto bevond; hij deelde hem dit stuk mede, waarop de generaal antwoordde: „ Ja, ik weet dat dit van uwe Regering komt, maar wij hebben reeds met den Keizer bepaald wat er te doen viel."

Deze bijzonderheden werden mij als volkomen naauwkeurig medegedeeld. Bovendien vinden wij in het Turijnsche blad les Nationalités de navolgende passage, ontleend aan den Times; het is slechts eene andere lezing van dezelfde zaak: „Wij treffen in den Times eene niet onbelangrijke bijzonderheid aan. Den dag na het gevecht van Castelfidardo ontving de generaal Cialdini eenige Fransche officieren, o. a. den graaf Bourbon de Chalus. Gij hebt ons overwonnen, sprak een van hen tot den generaal, maar wij zullen weldra gewroken worden; wij hebben te Rome den generaal Goyon en een Fransch legerkorps. Het antwoord was: Gij moet ons voor al zeer dom houden, wanneer gij denkt dat wij hier gekomen zijn zonder de vergunning van Napoleon. Ik zelf heb te Chambéry dezen geheelen veldtogt geregeld.

De telegrafische berigten zijn heden zeer schaarsch. Zij melden ons alleen het ontslag van den heer Pallavicino als prodictator van Napels, ten gevolge van eene bijeenkomst met Garibaldi, waarbij ook de heeren Crispi en Cattaneo tegenwoordig waren. Het is niet waarschijnlijk dat dit ontslag het sein zal wezen van eene nieuwe crisis, daar Koning Victor Emmanuel reeds overmorgen te Napels wordt gewacht.

De Italiaansche bladen deelen het manifest mede van Victor Emmanuel aan de volken van Zuidelijk Italië. De Koning geeft daarin eerst een overzigt van het geheel zijner binnenlandsche en buitenlandsche politiek, na de ramp van Novara; van de ontwikkeling der gebeurtenissen die Piemont er toe gebragt hebben om eene soort van hegemonie over geheel Italië te voeren. Hij herinnert wat hij voor de vrijheid heeft gedaan, in tijden die het minst gunstig waren voor de liberale denkbeelden, aan de deelneming aan den veldtogt in de Krim door zijn leger, aan de werkzaamheid zijner diplomatie op het congres van Parijs en vervolgens aan den oorlog, die Oostenrijk aan gene zijde der Mincio heeft teruggedreven. Sprekende van den vrede van Villafranca constateert hij met nadruk en kracht van betoog dat, zoo de oorlog om redenen van Staat was geëindigd, deze de uitwerkselen daarvan niet konden tegenhouden en dat de wijzigingen, die in de zamenstelling van Midden-Italië hebben plaats gehad, ondanks de bepalingen van het tractaat van Zurich, het onvermijdelijk gevolg waren van de onverbreekbare logica der geheurtenissen en der volken. De raad, aan den Groothertog van Toskane en aan de andere Vorsten van dit deel van Italië gegeven, werd niet opgevolgd; die Vorsten hebben hunne Staten onherroepelijk verloren. Niet anders kon het te Rome en te Napels zijn, waar de Regeringen zich evenzeer tegen „ elke liefde voor Italië hebben aangekant. De Paus kon de Marken en Umbrië alleen behouden door de tusschenkomst van vreemde huurlingen. Om aan dezen ongehoorden toestand een einde te maken en dreigende gevaren te voorkomen heeft Piemont die provincien door zijne troepen moeten doen binnentrekken.

Wat meer bepaaldelijk Napels betreft, spreekt het Koninklijk manifest eene warme goedkeuring uit van het deel, aan de Siciliaansche revolutie en de bevrijding van het Vasteland genomen door Garibaldi, dien de Koning bestempelt als „ een krijgsman, hoog van moed, aan Italië en aan mij verknocht." Maar nevens de militaire taak van den bevrijder, staan politieke bezwaren. Het manifest verheelt niet dat er ten dien aanzien geschillen zijn gerezen tusschen het Kabinet van Turijn en Garibaldi. Het zijn juist deze geschillen die, zoo heet het verder, de regering des Konings genoopt hebben regtstreeks in de zaken der Beide Sicilien tusschen beide te treden. Eenige handelingen van het dictatoriale bewind hadden geheel Italië doen vreezen dat men „ in de schaduw eener roemrijke populariteit, eener klassieke regtschapenheid, eene factie in het leven zou terugroepen, die gereed was om de nationale zegepraal aan de hersenschimmen van haar eerzuchtig fanatismus ten offer te brengen. „ Daarvoor bevreesd, hebben de Italianen zich tot den Koning gewend om hem te smeeken het gevaar te bezweren; en de Koning, na de adressen der gemeentebesturen, benevens die van andere geconstitueerde ligchamen te hebben ontvangen, heeft besloten aan die wenschen gehoor te geven, omdat hij niet wil dulden dat Italië ooit „ het broeinest worde der wereldburgerlijke secten, die elkander daar ontmoeten om er de plannen te smeden òf der reactie, òf der algemeene demagogie."

Deze zijn de redenen die Victor Emmanuel aanvoert om zijne interventie te Napels te verklaren. Hij eindigt met de verzekering dat zijne troepen geroepen zijn niet om zijn wil op te dringen, maar om dien des volks te doen eerbiedigen, en hij geeft de hoop te kennen dat zijn politiek „ welligt niet onvruchtbaar zal zijn om in Europa den vooruitgang der volken in overeenstemming te brengen met de bestendigheid der monarchiën."

Dit manifest, hetwelk gecontrasigneerd is door den minister Farini, is inderdaad een verdedigings-geschrift der Italiaansche beweging en der Sardinische politiek tegenover Europa. Zoo als la Presse teregt zegt, is dit stuk tegelijkertijd vrijzinnig en roudborstig en men wil er hier sommige denkbeelden in herkennen die zeer duidelijk aan de theoriën en de politieke beschouwingswijze van Napoleon III herinneren.

Men verzekert mij op nieuw dat men niets stelligs weet omtrent de reizen en plannen van den generaal de Lamoricière en dat al de depêches, die in de laatste dagen berigten omtrent hem aanbragten apocryf zijn. Tevens verneem ik dat mevrouw de Lamoricière zich, in de levendigste onrust, heeft gewend tot de Sardinische Regering om narigten.

Ofschoon verboden door de Regering, heeft de inzameling van gelden voor een eeredegen, aan genoemden generaal aan te bieden, toch in het geheim voortgang.

De vervaardiging eener medaille ter nagedachtenis van den markies de Pimodan wordt door de Regering toegelaten.

In een schrijven van den kommandant Beldelière, in onderscheidene bladen opgenomen, en dat alles heeft van een officieel rapport betreffende het gevecht van Castelfidardo, wordt het feit van den afval der Italiaansche troepen van het Pauselijk leger uitdrukkelijk en in bijzonderheden gestaafd.

Wat zullen het dagblad van Rome en mgr. de Mérode, die zich over de daaromtrent verspreide geruchten zoo hoos gemaakt hebben, thans antwoorden?

— Bij Keizerlijk besluit van 10 dezer is de divisie-generaal Mollard tot aide de kamp des Keizers benoemd.

— De Moniteur deelt de volgende depêche uit Konstantinopel, van 12 dezer, mede: „ De generaal de Beaufort heeft Dar el Kamar bezet. Na aldaar een provisioneel gemeentebestuur gevestigd en zich met de huisvesting der Christenen in door onze soldaten herbouwde woningen bezig gehouden te hebben, is hij tot Djibdjemin voorwaarts gerukt, waar hij zich den 30 september bevond. Dienzelfden dag kwam Fuad pacha te Gaaraoun in de Bekaa aan. De beide hoofdbevelhebbers moesten zich den 2 october vereenigen.

— Men verzekert, zegt de Presse, dat de groote Mogendheden, Engeland alleen uitgezonderd, het Turijner Kabinet hebben medegedeeld dat zij de blokkade van Gaëta niet erkennen zullen. In de haven dier stad liggen twee Russische en twee Spaansche oorlogschepen, eene Oostenrijksche en eene Pruissische korvet.

— Volgens de laatste depêches uit Zuid-Italië, zoo leest men in de Patrie, bleven de Piemontesche troepen het Koningrijk der Beide Siciliën binnenrukken. Koning Victor Emmanuel zou des morgens van den 17 dezer zijne plegtige intrede te Napels houden. Men verzekert dat hij, na in het beheer des Lands voorzien te hebben, het bevel over de krijgsoperatien aan de Vulturno zou gaan op zich nemen. In de haven van Gaëta liepen dagelijks vreemde oorlogsvaartuigen binnen. De vice-admiraal le Barbier de Tinan zou, naar gezegd werd, een linieschip, een fregat en eene korvet van zijn eskader te Napels afzonderen, om die naar genoemde haven te zenden. Het gerucht wilde hoe de Piemontezen verwittigd waren dat de blokkade van Gaëta niet door de Mogendheden erkend zou worden.

— Het water in de Seine is in de laatste uren sterk gewassen.

— De schutterswedstrijd te Vincennes wordt nog dagelijks voortgezet en zal waarschijnlijk a. s. donderdag eindigen.

— Het gerucht loopt dat de Graaf van Parijs gisteren te Londen bij het terugkeeren van de jagt het been heeft gebroken. De breuk zou niet gevaarlijk zijn.

— Te Marseille heeft twee dagen lang een vreeselijke storm gewoed. De scheepvaart werd er door gestremd, maar van zeerampen is nog niets vernomen. Tevens heerschte er eene ongewone koude. Ook te Bayonne was het weder buitengemeen onstuimig.

BELGIË.

BRUSSEL 14 *october.* — Gisteren avond ten zeven ure kwam de Koninklijke trein, die de Koningin van Engeland, den Prins Gemaal, Prinses Alice en hun gevolg herwaarts bragt, aan het station van den Noorderspoorweg aan. De Hertog en de Hertogin van Brabant en de Graaf van Vlaanderen waren hen tot Verviers tegemoet gereisd. Een bataillon der jagerskarabiniers, met den staf en de muziek aan het hoofd, stond op het stationsplein geschaard. De muziek liet het Engelsch Volkslied en de Brabançonne hooren, waarna de Vorstelijke personen in hofrijtuigen, onder het gejuich der talrijke menigte, naar het Koninklijk paleis gebragt werden. De Koning, benevens zijne beide Zonen en de Hertogin van Brabant, hadden zich, tot ontvangst hunner gasten, naar het station begeven. Heden avond werd een familie-maaltijd ten Hove gehouden, waar ook lord J. Russell, lord Cowley, de Engelsche ambassadeur bij het Fransche Hof, en lord Howard de Walden, gezant van Engeland alhier, aanzaten. Eerst morgen zullen de Vorstelijke vreemdelingen van hier naar Antwerpen verder reizen, om zich, indien het weder zulks toelaat, aldaar in te schepen.

— Uit Namen wordt geschreven dat de Sambre en de Maas, ten gevolge der aanhoudende stortregens, op verschillende plaatsen buiten hare oevers getreden zijn, waardoor vele koopwaren, die op de kaden lagen, door het water zijn medegesleept. Op onderscheiden plaatsen is de vaart geheel gestremd.

DUITSCHLAND.

COBLENZ 13 *october.* — Het bezoek, hier door Koningin Victoria aan den Prins en de Prinses van Pruissen gebragt, heeft het grootste genoegen gegeven, ofschoon het weder het verblijf der Vorstin te Coblenz geenszins begunstigde. Op den eersten dag werd de maaltijd slechts in een zeer kleinen kring gehouden, maar gisteren waren daarentegen talrijke gasten, zoo van hier als elders, daartoe uitgenoodigd. Des voormiddags had H. M., met den Prins Gemaal, hunne dochter en de Prinses van Pruissen, den nieuwen aanleg aan den Rijn bezigtigd, en later werden het slot Stolzenfels en de Moezelbrug bezocht. Des avonds uitte H. M. jegens den voorzittenden Burgemeester haren dank voor de wijze waarop zij van stadswege ontvangen was, en zeide hoe het bezoeken der Rijnprovincie altijd den aangenaamsten indruk op haar maakte. Heden morgen ten elf ure heeft zij, met haren Generaal en Prinses Alice, de terugreis aangenomen, en wel met den galatrein des Konings der Belgen, welke met dat doel herwaarts gezonden was. De Prins Regent en zijne Gemalin, benevens Prins en Prinses Frederik Willem van Pruissen, doen H. M. uitgeleide tot Aken.

— Het schijnt dat de winter dit jaar buitengewoon vroeg zal aanvangen, althans gisteren morgen waren de hoogten bij Polch, Boppard en Montabaur reeds met sneeuw bedekt.

KEULEN 14 *october.* — De Koningin van Engeland, de Prins Gemaal en hunne dochter, kwamen, door de leden der Koninklijk Pruissische Familie vergezeld, gisteren namiddag ten half twee ure van Coblenz hier aan, werden aan het station door de hier aanwezige generaals, den regeringspresident von Möller en den Engelschen consul begroet, en vervolgden kort daarop de reis naar Aken. De jeugdige Prins Frederik Willem Victor, kleinzoon der Koningin, tot hier toe mede gekomen, bleef in het regeringsgebouw achter, om de terugkomst zijner Ouders af te wachten, die des avonds ten half zeven ure plaats had, waarna zij een uur later, met den Prins Regent, naar Berlijn terug keerden.

— Onze stadgenoot, de kunstschilder M. Welter, is door den Groothertog van Saksen-Weimar-Eisenach, als blijk van erkentenis voor de meesterlijke wijze

waarop hij de zaal in den Wartburg versierd heeft, tot ridder van den Witten Valk benoemd.

MUNCHEN 10 *october*. — Na afloop van den ter zijner eere in het Koninklijk residentieslot gehouden maaltijd liet de Koning van Wurtemberg laatstleden zondag den minister van buitenlandsche zaken, baron von Schrenk, in het hôtel Baierischen Hof bij zich noodigen en had met hem een onderhoud, dat ruim anderhalf uur duurde. Stellig wordt verzekerd dat gedurende de aanwezigheid diens Konings in deze hoofdstad gewigtige staatkundige gesprekken, zoowel de stelling van Duitschland tegenover het buitenland als de bijzondere aangelegenheden der Midden-Staten betreffende, gevoerd zijn, en dat Z. M. volkomen met de zienswijze der Beijersche Regering bevredigd van hier is afgereisd.

Per Telegraaf.

BRUSSEL 15 October.

Wegens eene ligte verkoudheid zal H. M. de Koningin van Engeland eerst morgen van hier vertrekken.

PARIJS 15 October.

De Moniteur zegt dat de Pauselijke Nuntius, zich voor eenige dagen met verlof naar Rome begevende, om de eer heeft verzocht van vóór zijn vertrek den Keizer zijne hulde te mogen aanbieden en door Z. M. ontvangen is.

Door den Moniteur wordt ten stelligste wedersproken het bestaan van eene depêche van den heer de Grammont aan den generaal de Lamoricière, waarbij hem onmiddellijke hulp der Fransche troepen toegezegd wordt. Het officiële blad zegt, dat alleen eene depêche is gezonden aan den consul van Frankrijk te Ancona en logenstraft de verzekering welke aan den generaal de Lamoricière zou zijn gegeven. De invasie van de Pauselijke Staten, voegt de Moniteur er bij, verre van met de goedkeuring der Regering des Keizers te geschieden, wekte in hooge mate hare afkeuring op. Toen was er geen questie van het vermeerderen van het effectief van het bezettingsleger te Rome.

MARSEILLE 15 October.

Officieren van het Pauselijk leger, uit Genua terugkeerende, melden, dat de generaal de Lamoricière den 14den te Rome heeft moeten aankomen.

GENUA 14 October.

Berigten uit Napels van 12 dezer houden in dat de prodictator Pallavicino en zijn secretaris Caranti den vorigen avond door Garibaldi naar Caserte ontboden waren. Na een onderhoud, waaraan ook de heeren Crispi en Cattaneo deel namen, hebben de prodictator en de secretaris hun ontslag ingediend.

MADRID 14 October.

De Epoca zegt dat terstond na de terugkomst der Koningin de Ministerraad vergaderen zal, om wegens de herroeping van den Spaanschen Gezant bij het Hof van Turijn te beslissen. Hunne Majesteiten hebben Sarragossa gisteren verlaten.

LONDEN 15 October.

KOFFIJ vast. — SUIKER zeer vast. — RIJST prijshoudend. — OLIEN. Lijn- 31; Raap- 42 a 42.3. — GRANEN vaster.

BERLIJN 15 October.

GRANEN. Rogge, Herfst 54, Voorjaar 48¼. Haver, Herfst 28¼; Voorjaar 27. — OLIE. Herfst 11⅜, Voorjaar 12⅜.

HAMBURG 15 October.

OLIE. Herfst 26/2, Voorjaar 27.

MADRID 13 October.

Spanje 1¾ pc. 41; dito 3 pc. 48.80.

PARIJS 15 October.

Frankrijk 3 pc. 68.95; dito 4½ pc. 95.90. Crediet Mob. 705. Spanje 1¾ pc. —; dito binnenl. 3 pc. 47⅝.

LONDEN 15 October.

De 3 pc. Geconsolideerden 92¾ a 93. Spanje 1¾ pc. 40 a ¼. Venezuela 3 pc. 23 a ½, dito 4½ pc. 12¼, ¾. Grenada 4 pc. 12¼ a ¾, dito Uitgest. 6 a ¼. Illinois Shares 81 a 83, dito Bonds 7 pc. 87½ a 88½.

WEENEN 15 October.

Oostenrijk, Metalliek 5 pc. 63.30; dito Nationale 5 pc. 74.80. Wissel Londen *f* 132.25.

FRANKFORT 13 October.

Oostenr. Metalliek 5 pc. 45⅛; dito Nation. 5 pc. 54⅛. Spanje 3 pc. —; dito 1¾ pc. —.

ANTWERPEN 15 October.

Belgie 2½ pc. 56, dito 4½ pc. 97¾. Oostenrijk Metall. 5 pc. 46⅝; dito Nation. 5 pc. 54¾. Spanje 1¾ pc. 38¾; dito binnenl. 3 pc. 47½.

BINNENLAND.

ROTTERDAM 15 October.

In het bij dit N°. behoorend Bijvoegsel wordt het verslag gevonden der zitting van de Tweede Kamer der Staten-Generaal van heden, waarin de beraadslagingen zijn aangevangen over de conclusie van het rapport der commissie, in wier handen zijn gesteld de stukken omtrent de regeling der suiker-contracten en het contract Pangka.

Wij maken onze lezers aandachtig op de hoogst belangrijke debatten, die in deze zitting zijn gevoerd. De Minister van Kolonien heeft eene uitgebreide en gewigtige rede uitgesproken, die door ons zoo volledig mogelijk wordt teruggegeven, met het oog op de omstandigheid dat de Minister, ter beantwoording van het rapport der commissie, gedurende bijna twee uren achtereen zeer snel zijne verdediging voorlas. Vooral met betrekking tot de transactie rakende het contract Pangka zijn de mededeelingen des Ministers zeer belangrijk te achten.

De overige sprekers, die, behalve de heer van Voorthuysen, uitmaken de overgebleven leden der Commissie, hebben slechts herhaald wat in hun rapport is ontwikkeld, en dat wij dezer dagen textueel mededeelden. Van ddár dat van die redevoeringen, op zich zelven reeds kort, slechts de hoofdpunten zijn medegedeeld.

Aanstaanden donderdag, den 18 dezer, des namiddags ten 1½ ure, zal de Gemeenteraad alhier eene vergadering houden, en voortzetting vrijdag den 19den, des avonds ten 6½ ure, waarin de volgende zaken ter tafel zullen worden gebragt: mededeeling van ingekomen stukken; benoeming van een rafactiemeester van den tabak; behandeling der begrooting voor 1861.

Een Regeringstelegram, gedagteekend Batavia 23 augustus 1860, luidt: „Bevredigende tijdingen van Celebes. Muiterij onder de vreemde Europesche troepen te Samarang is terstond onderdrukt. De krijgsverrigtingen op Borneo worden niet zonder succes voor ons voortgezet. Nieuwe troepen worden gevraagd." (St. Ct.)

De Opper-Ceremoniemeester heeft bekend gemaakt dat het Hof den rouw zal aannemen wegens het overlijden van Z. K. H. den Groothertog van Mecklenburg-Strelitz voor den tijd van veertien dagen, te weten: acht dagen middelbaren en acht dagen ligten rouw, met ingang van den 16 dezer.

Bij Zr. Ms. besluiten zijn benoemd: tot lid der commissie van administratie over het huis van arrest en justitie te Assen de heer H. A. M. Brumsteede, lid van den raad der gemeente Assen; tot procureur bij het prov. geregtshof in Noordbrabant en de arronds.-regtb. te 's Hertogenbosch A. F. Scheffers, thans procureur bij de arronds.-regtb. te Eindhoven; bij het wapen der kavalerie, bij het 1ste reg. dragonders, tot ritmeester van de 3de kl. (naar ouderdom van rang), de 1ste luit. K. van der Lely, van het 3de reg. dragonders; bij het 2de reg. dragonders, tot 1sten luit. (naar ouderdom van rang), de 2de luit. K. J. D. Wijnhoff, van het korps; bij het personeel der geneesk. dienst van de landmagt, tot apotheker van de 3de kl A.C. P. Vogelsang.

De Nederlandsche Regering heeft met die van Frankrijk gesloten twee overeenkomsten, dd. 2 en 3 augustus jl., waarvan de eerste strekt tot aanvulling van het uitleverings-verdrag van 7 november 1844, en het tweede tot regeling der uitlevering van misdadigers in de Nederlandsche en Fransche West-Indische bezittingen. In de eerstgenoemde dezer beide overeenkomsten komt o. a. het volgende artikel voor:

„Met betrekking tot de toepassing van art. 3 der „overeenkomst van 7 november 1844 is verstaan, dat „niet als een staatkundig misdrijf. noch als eene daad „met zoodanig misdrijf in verband staande zal worden „aangemerkt de aanslag tegen den persoon van eenen „vreemden Souverein of van de leden zijner familie, „wanneer die aanslag bestaat in moord, vergiftiging „of moedwilligen doodslag."

De Minister van Binnenlandsche Zaken, gelezen een rapport van den directeur van 's Rijks Veeartsenijschool, dd. 6 october 1860, n.° 63; herzien het programma, vastgesteld bij besluit van den Minister van Binnenlandsche Zaken, dd. 16 september 1851, heeft goedgevonden, met intrekking van genoemd programma, vast te stellen een nieuw programma van de vereischten om aan 's Rijks Veeartsenijschool als kweekeling of tot de bijwoning der lessen in die instelling te worden toegelaten, en van het onderwijs aldaar te geven, welk nieuwe programma is opgenomen in de Staats-Courant van 14 en 15 dezer, n.° 244.

De Minister van Justitie, in aanmerking nemende dat het wenschelijk is voorschriften te geven betrekkelijk de beteekening van dagvaardingen *aan* en ten uitvoerlegging van regterlijke bevelen *tegen* militairen; heeft, na gehouden overleg met den Minister van Oorlog, goedgevonden te bepalen: 1°, dat alle dienaren der openbare magt en deurwaarders, alvorens tot de dagvaarding van militairen over te gaan of eenig regterlijk bevel, militairen betreffende, ten uitvoer te leggen, gehouden zijn daarvan kennis te geven aan de plaatselijke en garnizoens-kommandanten onder wier bevelen die militairen staan; 2°, dat, wanneer de dagvaardingen en regterlijke bevelen militairen mogten betreffen, die zich in legerplaatsen bevinden, gelijke kennisgeving door de dienaren der openbare magt en deurwaarders moet worden gedaan aan de bevelhebbers in legerplaatsen.

De heeren H. de Bruyn, hoofd-ingenieur van den waterstaat in Nederl. Indië, T. J. Stieltjes, adviseur voor technische zaken bij het Ministerie van Kolonien, en J. Dixon, hoofdingenieur voor industrie en spoorwegen op Java, zullen nog in den loop dezer maand naar Nederl. Indië vertrekken.

Beroepen: tot pred. bij de Chr. Afgescheiden gemeente te Zutphen de kandidaat J. van Andel.

Aangenomen: het beroep naar de Herv. gemeente te Genemuiden (cl. Kampen) door ds. J. H. Seemerink, pred. te Woudsend.

Bedankt: voor het beroep naar de Ned. Hervormde gemeente te Leyden door ds. H. de Veer, pred. te Delft; — voor dat naar Staphorst (cl. Zwolle) door ds. H. J. den Boer, pred. te Opheusden.

'sGRAVENHAGE 15 *october*. — Alhier zijn geruststellende berigten ontvangen omtrent de ongesteldheid van den jeugdigen Prins Alexander.

— Heden heeft aan het Provinciaal Gouvernement van Zuidholland plaats gehad de aanbesteding van het herstellen van 's Rijks rivierwerken in de rivier de Lek, van de grensscheiding der prov. Gelderland tot Schoonhoven, prov. Zuidholland. Er waren zes biljetten ingekomen, waarvan het minste was dat van den heer C. de Jong Cz. Sr., te Ameide, voor de som van *f* 6448.

— Naar wij vernemen heeft jhr. mr. G. L. H. Hooft, wegens zijne hooge jaren, bedankt als president der commissie van toezigt over de Koninklijke Muziekschool alhier, en is in zijne plaats benoemd de heer D. J. H. Boellard. De heer Hooft is tot honorair lid dier commissie benoemd.

— Op den 11 dezer hield de commissie voor de oprigting van een gedenkteeken ter eere van den graaf J. van den Bosch eene vergadering in de Oude Doelen en heeft zij zich bepaaldelijk geconstitueerd. Wij zullen spoedig in de gelegenheid zijn meerdere bijzonderheden omtrent deze vergadering mede te deelen.

— Heden heeft de advocaat-generaal bij den Hoogen Raad der Nederlanden mr. Römer geconcludeerd tot vernietiging van een vonnis der Arrondissements-Regtbank te Amsterdam, waarbij twee apothekers wegens overtreding der wet op de geneeskunde zijn veroordeeld, — doch alleen voor zooveel de qualificatie en de opgelegde boete betreft — en ten principale regt doende de beide requiranten van cassatie schuldig zal verklaren aan het uitoefenen van een anderen tak der geneeskunde, dan waartoe zij geregtigd waren, en hen te dier zake veroordeelen tot eene geldboete van *f* 25. De uitspraak is bepaald op 30 dezer.

Voorts werd behandeld de zaak van C. van Oogen, requirant van cassatie tegen een arrest van het Hof in Noordholland, waarbij dat Hof de teregtstelling van den requirant had bevolen ter zake van verregaande mishandeling zijner echtgenoot die den dood had ten gevolge gehad. Voor den requirant werden door den heer mr. D. Léon twee middelen van cassatie voorgedragen en toegelicht. — Deze requirant was door de Arrondissements-Regtbank te Amsterdam tot 2 jaren gevangenisstraf veroordeeld, wegens mishandeling zijner echtgenoot, tegen welk vonnis het Openbaar Ministerie in hooger beroep kwam bij het Hof in Noordholland, die het hierboven vermelde arrest van verwijzing uitsprak.

— Heden ochtend is in de H. Theresiakerk eene pontificale mis, ter eere van den naamdag der patrones van die kerk, gecelebreerd, bij welke gelegenheid eene mis van Haydn met begeleiding van orgel en koperinstrumenten is uitgevoerd.

AMSTERDAM 14 *october*. — Gisteren is van de werf de Nachtegaal van W. en A. H. Meursing te water gelaten het ijzeren clipper barkschip Pegasus, groot circa 400 ton, gebouwd voor rekening der reederijsocieteit te Amsterdam, onder de firma van J. Rahder & Co. en gevoerd zullende worden door kapitein G. Mannoury.

SCHAGEN 12 *october*. — Gisteren middag ten 12 ure is te Petten op strand gekomen het kofschip Remke, gezagvoerder Scherpbier, van Libau naar Schiedam bestemd, geladen met gerst en haver. Van de equipage, bestaande uit acht personen, zijn zes omgekomen: de kapitein, zijne vrouw en 2 kinderen, zijnde een meisje van 8 en een jongentje van 3 jaar, de stuurman en een matroos, terwijl 2 matrozen, van 's middags 12 tot 's avonds 8 ure in het wand zich vasthoudende, alstoen met de reddingsboot, geadsisteerd door eene loodsboot, behouden aan strand zijn gebragt. Hartverscheurend was het van het strand deze schipbreukelingen in levensgevaar te zien, zonder, door de hooggaande zeeën, eenige redding te kunnen aanbrengen. De gezagvoerder, zijn jongste kind aan zich vastgebonden hebbende, zag het van koude bezwijken, terwijl zijne vrouw en dochtertje, mede van koude en ongemakken bezweken, levenloos op het dek lagen. De echtgenoot en vader sprong op dit voor hem zoo ontzettend gezigt in zee en vond alzoo in de golven den dood. Drie lijken zijn inmiddels aangespoeld, terwijl er nog drie vermist worden. Van het schip is niets meer te zien, het is geheel uit elkander en weggeslagen.

NIEUWE DIEP 13 *october*. — De werkzaamheden op het dokterrein te Willemsoord gaan, in weerwil van het hoogst ongunstig weder, met ijver vooruit. De nieuwe ijzeren deuren aan de keersluis bij het zoogenaamde Boerenverdriet zijn met het beste succes ingehangen, zoodat men van het water van die zijde niet meer te vreezen heeft. Het oude drooge dok is nagenoeg gereed, het natte dok is op enkele plaatsen reeds op deszelfs diepte uitgegraven en het nieuwe drooge dok geeft bij voortduring de meest geruststellende teekenen voor den verderen goeden uitslag.

LOBITH 13 *october*. — Heden morgen ontstond brand op den Ossenwaard (gemeente Herwen en Aerdt) in het huis bewoond door den landbouwer H. Peters, welke zoodanig in hevigheid toenam, dat binnen twee uren tijds huis en inboedel, 11 kalveren, 1 varken, 1 stier en de daarbij gelegene hooi- en graanmijt eene prooi der vlammen werden. De schade door dit onheil berokkend is aanzienlijk, daar de oogst, welke voor het grootste gedeelte geborgen was, mede verbrand is.

WIJHE 14 *october*. — De rivier de IJssel is weder buiten hare oevers getreden, zoodat bijna alle daaraan gelegen hooi- en weilanden door het water der rivier geïnundeerd worden.

— Sedert eenigen tijd worden in deze environs de nuchtere kalveren, die gewoonlijk in dit jaargetijde hier voor *f* 2.50 a *f* 3 van de hand gezet worden, door vele Geldersche kooplieden voor den buitengewonen prijs van *f* 10 a *f* 12 per stuk opgekocht.

— Als een bewijs, dat de prijzen van de eerste levensmiddelen thans tot eene buitengewone hoogte gestegen zijn, kan dienen dat het ⅛ vat boter voor den buitengewonen prijs van *f* 25 op de laatst hier gehouden weekmarkt is van de hand gezet.

— Niettegenstaande het knollengroen alhier grootendeels door de slakken wordt opgegeten, en men den oogst van dit voor het vee zoo uitmuntend voedingmiddel geheel als verloren kan beschouwen, levert de te veld staande spurrie eene buitengewone opbrengst op.

Ingezonden Stukken.

De Passage *over*, *door* en *naast* de Koningsbrug te Rotterdam.

Met groot genoegen heb ik in het verslag in deze Courant, der jongste zitting van onzen Gemeenteraad, gelezen dat de nieuwe brug over de Oude Haven weldra voor het verkeer zal worden opengesteld, en eene verordening gearresteerd voor het gebruik dier brug.

Dat genoegen, ik kom er rond voor uit, wordt nog verhoogd door het vooruitzigt om mijne collectie Stedelijke Verordeningen op nieuw met ééne te kunnen vermeerderen.

Deze verordening zal bovendien zijn een juweel van eene verordening, kortom eene model-verordening, — want eerst na een proeftijd van ééne maand zal zij gemaakt worden en daardoor het gevaar ontloopen van tot herhaalde wijziging dier verordening te moeten overgaan.

Ik zie dat er plan bestaat om de schepen, die wij welwillend genoeg toestaan, des maan- en dingsdags onze markt te bezoeken, slechts ééns bruggeld te laten betalen voor heen en terug. Daaruit maak ik op *dat* er bruggeld zal worden geheven en wel van hen die, niet *over*, maar *door* de brug gaan. Dat is zeer natuurlijk en billijk, want de brug is immers gemaakt ten behoeve van de scheepvaart?

Die scheepvaart, de binnenlandsche namelijk, — een ding daar wij te Rotterdam wel wat voor over hebben, dat wij niets in den weg willen leggen of willen laten leggen, — zal billijk genoeg zijn, dat bruggeld te betalen met dankbare erkentelijkheid voor het gemak dat wij haar met die brug bezorgd hebben.

Verder zie ik dat het een punt van overweging zal uitmaken om de brug des maan- en dingsdags een deel van den dag geheel open te laten. Dat zal zijn eene zeer natuurlijke positie voor eene brug. Toch is het zeer verstandig, want op het bedoelde deel van die maan- en dingsdagen zal eene zeer drukke uit- en invaart plaats hebben.

Eindelijk zie ik dat men ten behoeve der passage *naast* de brug, eene proef wenscht te nemen om de schouw te laten blijven varen. Dit zal zeer te pas komen als de brug zich in de boven beschreven natuurlijke positie bevindt; want als de brug open is, dan is het net zoo goed alsof er geen brug is, en hoe komen wij dan aan den overkant als de schouw er ook niet is?

De pachter van de schouw heeft gevraagd om *zonder betaling van pacht* te mogen blijven heen en weder varen. Dit heeft de practische schouwman (een model-schouwman) zeer goed begrepen, want als de brug *brug* is hebben wij de dienst des schouwmans niet noodig en als de brug in hare positie is van *niet-brug*, dan is, vooral op de bedoelde maan- en dingsdagen, de uit- en invaart zoo druk dat het een tour zal zijn voor den schouwman om langs de gespannen lijn zijne lading voetgangers, zonder buitengewoon oponthoud, dwars door de uit- en invarende schepen, die *onder-door* of *boven-over* zijne lijn moeten loopen, aan den overkant te brengen. In de beide gevallen dus, bij het *zijn* en bij het *niet-zijn* der brug, zal het getal der dolle liefhebbers om schouwtje te varen wel zeer groot moeten zijn om van de opbrengst nog pacht te kunnen betalen.

Aan al de opgenoemde plannen, punten van overweging en proeven, en bij voorbaat ook aan de niet opgenoemde, geef ik bij acclamatie mijne toestemming.

Er is echter één ding waarmede ik de proef ook wel wenschte genomen te zien, te weten: daar de brug gelegd is ten gerijve der scheepvaart (die daarom ook bruggeld betaalt) en niet ten behoeve van voetgangers en rijtuigen, zoo wenschte ik deze laatsten bij het passeren der brug uit het bijeenverzamelde bruggeld eene kleine vergoeding te betalen.

Wij hebben eene mooije brug, maar wat zullen wij er mede doen? — Die vraag zal in de toekomstige verordening beantwoord worden.

15 *October* 1860. EEN LID VAN DE GEMEENTE ROTTERDAM.

Kunstnieuws

ROTTERDAMSCHE SCHOUWBURG

Hoogduitsche Opera.

Gelijk het bij de herhaling van bijkans elke opgevoerde opera — en trouwens zeer natuurlijk — het geval was, kenmerkte zich ook de tweede voorstelling van Meijerbeer's Hugenooten op jl. vrijdag door een volkomener ensemble. Dit gold zoowel de instrumentale als vocale uitvoerders, terwijl ook de gunstige wijziging in enkele tempi tot het verhoogd effect medewerkte. Aan de hoofd-solisten werd andermaal door het talrijke auditorium de eer der terugroeping betoond, en jegens mevrouw Kainz en den heer Grimminger na de groote Duo in de 4de acte zelfs driewerf herhaald. In de groote scène der zwaardeninzegening is dat bedrijf was in den aanvang de intonatie van het koor niet volkomen zuiver; maar spoedig herstelde zich dat en werd dat inzonderheid zoo meesterlijk geschreven gedeelte der partitie met entrain uitgevoerd en met warm applaus bij groet. Onder meer andere verbeteringen blijven wij de wijziging van sommige te krasse coupures in deze opera waartoe de aanleiding ten deele misschien in den korte tijd van studie moet gezocht worden, aanbevelen en twijfelen niet of men zal — ook al hoort men de Duitsche artisten teregt verreweg bij voorkeur in de producten hunner eigene school — de Hugenooten gaarne eene plaats op het repertoire zien behouden.

Woensdag Norma en de week daarna waarschijnlijk weder een meesterstuk van het eerste allooi: Beetshoven's Fidelio.

Hollandsche Tooneelvoorstellingen.

Reeds herhaalde malen hebben wij onze lezers verslag gedaan van de Hoogduitsche opera-voorstellingen welke thans hier ter stede twee malen 's weeks gegeven worden, en daarbij regtmatige hulde gebragt aan het committé der Vereeniging tot de oprigting van een Hollandsch Tooneelgezelschap en van eene Opera te Rotterdam, voor de uitmuntende wijze waarop zij in de zamenstelling van een opera-gezelschap geslaagd is. Daarbij bepaalde zich echter de taak niet van het committé, maar blijkens den titel der Vereeniging stond bij het beoogde doel op den voorgrond de oprigting van een Hollandsch tooneelgezelschap hier ter stede, en te regt, want in de opvoering van goede en degelijke Hollandsche tooneelwerken is toch een krachtig middel gelegen om op den geest des volks te werken en mede te arbeiden aan volksveredeling en volksbeschaving.

Men versta ons wel, het tooneel *kan* daarvoor een krachtig middel zijn, maar het tooneel wordt daartoe helaas! niet altijd dienstbaar gemaakt, want om de gunst des publieks te winnen laten de tooneel-directien zich te vaak door den heerschenden wansmaak medeslepen en zoeken heil in de opvoering van allerlei spectakelstukken, of in de veraanschouwelijking van allerhande gruwelen. Het tooneel mist dan niet alleen geheel en al zijn doel, maar werkt meermalen even nadeelig als het voordeelig zou kunnen werken wanneer het aan zijne roeping getrouw bleef.

De Hollandsche voorstellingen, in den vorigen winter in den grooten schouwburg alhier gegeven door het tooneelgezelschap onder directie van den heer J. Ed. de Vries, onderscheidden zich met het oog op het daareven door ons ter neder geschrevene doorgaans gunstig, en met genoegen werden zij steeds door een talrijk publiek bijgewoond. Dat zelfde tooneelgezelschap — wij waren vroeger reeds in de gelegenheid zulks met een woord te vermelden — maakte den grondslag uit van het Hollandsch tooneelgezelschap voor deze stad, welks oprigting ook in het mandaat lag van het committé der onlangs alhier gevormde Vereeniging.

Te lang hebben wij reeds verzuimd te spreken over de voorstellingen van dit tooneelgezelschap gedurende het thans ingetreden speelsaizoen — te lang vooral omdat wij niet dan gunstig daarover kunnen oordeelen.

Om ons bij de laatste voorstelling te bepalen, welke bestond uit de opvoering van het tooneelspel *de Toetssteen* naar het Fransch van Emile Augier en Jules Sandeau, door F. H. Greb, wij hebben die met het grootste genoegen bijgewoond. Ja, waarlijk door de opvoering van dusdanige stukken kan het tooneel een zeer heilzamen invloed uitoefenen, want, behalve dat de geheele strekking van het tooneelspel zeer loffelijk is en ten doel heeft een te weinig erkende waarheid in het helderste licht te stellen, te weten dat het ware geluk niet gelegen is in het bezit van aardsche schatten, munt het uit door eene keurige schildering van karakters, door goede dialoog en een geregelden loop. De opvoering was uitmuntend; de heer Albregt kweet zich bij uitstek van zijne geenszins gemakkelijke rol en werd uitstekend ter zijde gestaan door mevr. Kleine, wier spel als altijd zeer natuurlijk was. Mevr. Engelman-Bia was weder zeer goed op hare plaats, terwijl de heeren Barbiers en Metsch tot het succes van het geheel veel bijbragten. Bij eene wederopvoering van de Toetssteen raden wij hen, die de voorstelling nog niet mogten bijwonen, ten sterkste eene kennismaking met dit tooneelspel aan.

Burgerlijke Stand.

ROTTERDAM 15 October.

OVERLEDEN: T. J. Jager, jm., 43 j. — W. van Linschoten, wedn. van A. Vos, 74 j. — B. J. Schreuder, z., 7 m. — M. C. J. Bube, d., 11 m. — J. B. van Vlasselaer, z., 3 m. — J. van Berkel, z., 3 j. — W. C. Egelie, z., 2 j. — E. Vermey, d., 3 m. — J. G. van Gasteren, vrouw van J. C. Vugts, 34 j. — S. J. C. Bloem, z., 1 j. — H. G. Eykmeijer, jm., 35 j. — J. P. Bakker, z., 9 m. — H. Willemse, z., 1 j. — H. Glimmerveen, z., 1 j. — J. B. 't Hoen, z., 3 m. — E. van Leeningen, wed. G. van den Berg, 68 j. — A. M. A. van der Pluym, d., 7 j. — H. de Kroon, z., 3 j. — J. A. Schuuring, z., 2 j. — A. L. Vermeulen, z., 2 j.

BEVALLEN: A. Schot, geb. van Vollenhoven, z. — M. C. J. van Putten, geb. Schumm, d. — C. M. Meijer, geb. Steger, z. — A. Kreek, geb. den Ouden, d. — M. van Kan, geb. van Heusden, d. — A. M. Hoogbruin, geb. Bender, z. — J. Egeter, geb. van Alen, z. — J. Reicher, geb. Meijer, z. — A. C. Schonenberg, geb. Visser, z. — B. Teepe, geb. Wittebol, d. — G. van Duivenbooden, geb. Walraven, d. — C. Schenk, geb. van der Torre, d. — P. van Erk, geb. Willebrands, d. — M. J. H. van Hoogstraten, geb. van Brummen, d. — M. Versnel, geb. Woensdregt, z. — S. M. Frijlinck, geb. Switzar, d. — W. van der Hulst, geb. Klaphaak, z. en d. — A. van Rietschoten, geb. Pott, z. — M. E. Hackmann, geb. Schintzel, z. — H. van der Heyden, geb. Wagemakers, z. — H. Zuydmeer, geb. Hartman, z. en d.

In lading liggende Schepen.

Te Rotterdam.

BATAVIA, voor Passagiers en Goederen, om einde dezer maand te vertrekken, het Nederl. Campagne-Barkschip Paul Johan, kapit. A. Kooy. Adres de Heeren de Groot, Roelants & Co., te Schiedam, en de Cargadoors P. A. van Es & Co., alhier.

BALTIMORE, het Amerik. Fregatschip Scotia, kapit. J. Miskelly. Adres bij Wambersie & Zoon.

BOSTON, het Nederl. Galjootschip Marinus en Geertruida, kapit. J. van der Tas; vertrekt laatste helft van October. Adres bij Hudig & Blokhuyzen.

BOSTON, het Amerik. Barkschip Crusoe, kapitein W. Bartlett. Adres bij Wambersie & Zoon.

GENUA, het snelzeilend Nederl. Schoener-Galjootschip Martha Hendrika, kapit. W. van Wattum. Adres bij Kuyper, van Dam & Smeer.

GUERNSEY en JERSEY, Eng. Schoener Admiral Windham, kapit. Chs. Allcock. Adres bij Hudig & Pieters.

JERSEY en GUERNSEY, Eng. Schoener Seabird, kapit. C. Nuttall. Adres bij Hudig & Pieters.

JERSEY (via NEWHAVEN) het Engelsch Kotterschip Marcon, kapit. Fr. Richardson. Adres bij Hudig & Blokhuyzen.

LISSABON, het Hoekerschip Kleinkinderen, kapit. D. Haddeman. Adres bij Seeuwen & Co.

MONTEVIDEO en BUENOS-AYRES, het Nederlandsch gekoperd Schoenerschip Twee Cornelissen, kapit. B. A. Potjer. Adres bij Kuyper, van Dam en Smeer.
NEW-ORLEANS, het Amerik. Fregatschip State of Maine, kapit. C. W. Humphrey; vertrekt 10 October. Adres bij Hudig & Blokhuyzen.
NEW-YORK, het Amerik. Fregatschip Seth Sprague, kapit. J. M. Gillespie. Adres bij Wambersie & Zoon.
NEW-YORK, het Bremer Fregatschip Hermann, kapit. F. Kuhlmann. Adres bij Wambersie & Zoon.
NEW-YORK, het Amerik Barkschip Adjuster, kapit. J. Rickmers. Adres bij Wambersie & Zoon.
PHILADELPHIA, het Nederl. Galjootschip Cadzandria, kapit. T. R. Oomkens; vertrekt begin van October. Adres bij Hudig & Blokhuyzen.
STOCKHOLM, het Pruissisch Schoenerschip Alwine, kapit. F. Biedenweg. Adres bij Kuyper, van Dam en Smeer.
TRIEST, het Nederl. Schoenerschip Verwisseling, kapit. G. G. Boon. Adres bij Kuyper, van Dam en Smeer.

Te Amsterdam:

SINGAPORE, DECIMA en KANAGAWA, het nieuw gebouwd, gekoperd Nederl. Clipper-Barkschip Martha Theresia, kapit. J. Visser Ez.; vertrekt 22 October. Adres bij de Coningh & Co., te Amsterdam, of Murk Lels, te Alblasserdam.

Officiële Wisselkoersen.

ROTTERDAM 15 October.

2 maanden.		Kort.
Londen...	11.61½	11.70
d° 3/m.	11.56½	—
Parijs . .	55½	55¾
d° 3/m.	55⅝	
Bordeaux.	55¼	55½
Genua. . .	45¾	—
Livorno. .	45⅝	-
Napels . .	77½	—
Petersb. .	170	—
Hamburg.	35 1/16	35 5/16
d° 3/m. .	35	—
Antwerp .	—	1⅛ v
6 weken.		**Kort.**
Frankfort	99⅞	—
Augsburg	99¼	—
Weenen..	85	—
Triest. . .	84⅝	—

Disconto 3 en 3½ pc.
Parijs 1 m. 55 7/16.

AMSTERDAM 15 October.

2 maanden		zigt.	
Londen. .	11.62½ g	11.72½	g
Parijs. . .	55½ g	55⅝	g
Bordeaux.	55¼ g	—	g
d.° ½ m.	55⅜ g	—	g
Genua . .	45½ g	—	g
Livorno. .	45½ g	—	g
Napels . .	79 g	—	g
Hamburg.	35 1/16 g	35¼	g
3 maanden.		**Zigt.**	
Madrid . .	240 g	—	g
Cadix. . .	241 g	—	g
Sevilië . .	237 g	—	g
Bilbao . .	238 g	—	g
Lissabon .	41½ g	—	g
Porto. . .	41 g	—	g
Petersb. .	169 g	—	g
6 weken.		**Zigt**	
Weenen ..	85½ g	—	g
Augsburg	99½ g	—	g
Frankfort.	99½ g	—	g

Rotterdam ½.

Beursberigten.

ROTTERDAM 15 October.

		l. k.	h. k.	gebl. k.
Nederl.	Werk. Schuld 2½ pCt.	62¾	62 15/16	62 15/16
Spanje . . .	Oblig. 3, nu 1½ "	39⅝		
Portugal . .	Obl. Lond. 18533 "	43¼	43 5/16	43¼
"	Obl. 1856/7/9. 3 "	41½	41 5/16	
Rusland . .	Obl. H. 1831/1833 5 "	85		
"	dito 1828/29 5 "	101 7/16		
"	Obl. te Amst. 4½ "	89½		
"	bij Stiegl. 1855 5 "	96½		
"	Spoorw. Aand. 5 "	204¾	205½	205
Oostenr. . .	Oblig. Metall. 2½ "	24		
"	dito dito 5 "	44⅛	44¼	
"	dito Nat. Met. 5 "	52⅜	52¼	52 5/16
"	Ad. fl 250 1854 *f*	200½		
Venez. . . .	Obligatien . . . . . 1½ "	11⅜	11½	11⅜
Grenada,	Uitgestelde. . . . . "	5⅞	5 15/16	5⅞

De markt was heden over het geheel goed prijshoudend, voor Oostenrijksche fondsen evenwel iets minder gunstig.

Het Commité der Effecten-handelaren,
H. A. MARCELIS, *Secretaris.*

Laatste prijzen ten *drie* ure: Portugal, Obligatien te Londen 1853, 3 pc., 43¼; dito dito 1856/59, 3 pc., 41⅞. Rusland, Cert. 1860, 4½ pc., 89½. Oostenrijk, Metalliek Oude, 5 pc., 44¼; dito Nationale, 5 pc., 52 1/16, 52 3/16, 52 5/16. N. W. S., 2½ pc., 62¾.

AMSTERDAM 15 October.

			l. k.	h. k.	gebl. k.
Nederl.,. .	Werk. Schuld	2½ pCt.	62⅞	62 15/16	
"	dito dito	3 "	76		
"	dito dito	4 "	97 13/16	97 15/16	97 15/16
"	Amort. Synd.	3½ "	91½		
"	Hand. Maats.	4½ "	129¼	129½	129¼
"	O.-I. Leening	4 "			
"	Holl. Sp.	4½ "			
"	Rijnsp. 2de L.	4½ "	97		
"	M. van Weld.	4 "			
België, . .	Cert. *Rothsch.*	2½ "	52⅜	52½	52⅜
Frankrijk,	Certificaten . .	3 "			
Spanje . . .	Buitenlands . .	1½ "	39 5/16	39⅜	39⅜
"	dito	3 "	48		
"	Binn. a *f* 6000	3 "	46 11/16	46⅞	46⅞
"	Amort. Schuld	. . . . .	23⅛	23¼	23⅛
"	Bew. v. Coup.	. . . . .			
Portugal,	Obligatien . . .	3 pCt.	43¼	43 5/16	43 5/16
"	dito 1856/59.	3 "	41½	41 9/16	41 9/16
"	dito Uitgest. .				
Rusland,	Ob. *Hope en C.*	5 "	101¾	101⅞	101¾
"	dito 1828/29. .	5 "	101⅛	101¼	101¼
"	Cert. 1831/33	5 "	85⅜	85½	
"	d.° 1840.	4 "	76¾		
"	d.° *Stieglitz* . .	4 "	77⅜		
"	d.° d.° Nieuwe	5 "	87¾		
"	d.° d.° 1855 N.	5 "	96	96½	96
"	d.° te Lond.	4½ "			
"	d.° v. Assign. .	6 "	57⅝		
"	Inschr. dito. .	6 "			
Polen, . . .	Aand. 1835 . .	. . . . *f*			
"	Obligatien . . .	4 pCt.	78⅜		
Pruissen,	Oblig. 1859 . .	5 "	103		
"	Aand. 1854 . .	3½ "	207		
Oostenr.,	Ob. *Goll en C.*	5 "			
"	d.° dito	4 "	48¾		
"	d.° Met. Oude	5 "	44⅛	44⅜	44 3/16
"	d.° N. te Ams.	5 "	68⅛	68¼	68⅛
"	d.° Nat. Met. .	5 "	52 5/16	52⅜	52¼
"	d.° Metalliek.	2½ "	24		
"	W. Ad. fl 250	4 "	200	201	
Brasilië,	1824, £ 100	5 "	95⅞		
Equador,	£ 100	1 "	11 11/16	11⅞	11 11/16
Venez., . .	Obligatien . . .	3 "	21 9/16	21¾	
"	Uitgestelde . .	1½ "	11¼	11⅜	
Grenada,	Obligatien . . .	4 "	14 5/16	14½	14⅜
"	Uitgestelde . .		6	6⅛	6
Mexico, . .	Obligatien . . .	3 "	21		
Illinois . . .	. . . . .	7 "	91½	91¾	91½

Rusland, Orig., 5de Leening, 4 pc., 77; idem. Cert. te Londen 1859, 3 pc., 60 15/16; idem bij Hope, 1860, 4½ pc., 89½; dito Spoorw. Aand., 5 pc., 204½, 205½. Brasilië 1860, 4½ pc., 84½. Illinois Spoorw. Aand., 82. Griekenl., 1825, 5 pc., 5¾, 5⅞.

Beleening 3, Prolongatie 2½, Disconto 3 pc.

In Holl. fondsen was weinig of geene verandering; in vreemde leverde de markt niets belangrijks op; alleen Oostenr. waren, bij eenigen handel, iets vaster; Spaansche iets meer aangeboden; Grenada's iets vaster.

Laatste prijzen ten 5 ure: Holland, 2½ pc., 62⅞, 62 15/16. Spanje, 1¾ pc., 39⅛; dito Binnenl., 3 pc., 46⅞. Oostenr., Metall., 5 pc., 44⅛, 5/16; dito Nation, 5 pc., 52¼. Mexico 3 pc., 20⅞.

Prijzen der Buitenl. Coupons

en Uitgelote Obligatien.

AMSTERDAM 15 October.

Metalliek	*f* 21.75.	Sp. Piasters	*f* —.—.
idem Nationale..	- 28.75.	" Coup. per fr.	- —.—.
Div. Eng. in £ . . .	- 11.65.	Hamb. Russen . .	- 34⅛.
Eng. Russen. . . .	- 11.80.	Russ. in Zilv. R.	- 34⅜.
Fransche.	- 55½.	Poolsche in fl. . .	- 26⅞.
Belgische.	- 55¾.	" per Roeb.	- 35⅞.
Pruissische	- 34⅞.	Coup. Port. per £	-
Illinois in Ds. . . .	—.—.		

Handelsberigten.

ROTTERDAM 15 October.

TABAK. Heden werden afgedaan 34, 34 en 32 vaten Maryland ex Mississippi.

GRANEN, ZADEN. Tarwe. Zeeuws., Vlaamsche en Overm. bragt heden door zeer geringen aanvoer in de beste soorten 25 c. meer op, goede en puike Jarige *f* 14.50 a *f* 15.75; mindere *f* 12.75 a *f* 14.25; geringe *f* 11.25 a *f* 12.50; goede en puike Nieuwe *f* 12.75 a *f* 13.50; mindere *f* 9.50 a *f* 12.50; Pools. en Roode *f* 5 a *f* 10 hooger; 158 ℔ O. witb. Pools. *f* 465; 160 ℔ Jar. dito *f* 455; 158 ℔ Anclamm. *f* 450; voorts per 2400 kil. 130, 131 ℔ Roode Pools. *f* 450; 134, 135 ℔ Rost. *f* 455; 131, 132 ℔ Anclamm. *f* 440; 127 ℔ N. Meursche *f* 390; 127, 128 ℔ N. Hoogl. Kleefs. *f* 395. Rogge, Overm., Zeeuws en Vl. *f* 5.50 a *f* 7.60; andere soorten *f* 5 hooger met goede vraag voor consumptie; 153 ℔ Dantz. *f* 233, *f* 235; 145, 148, 150, 152, 153, 154 ℔ dito *f* 215, *f* 225, *f* 230, *f* 235, *f* 240, *f* 243; 145, 149 ℔ Koningsb. *f* 215, *f* 225, *f* 227; 148 ℔ Memel *f* 225; 156 ℔ Pommer *f* 255; 143, 150 ℔ Petersb. *f* 200, *f* 208; 143, 144 ℔ Arch. *f* 196, *f* 200, *f* 205; 148, 150, 151 ℔ N. Limb. *f* 220, *f* 225, *f* 228. Gerst: Zeeuws., Vl. en Overm. 20 c. hooger; Winter *f* 5.20 a *f* 6.40; dito Zomer *f* 5.20 a *f* 6; voorts 130 ℔ Libau *f* 200; 107, 108 ℔ N. Rijn per 1950 kil. *f* 206. Haver 20 c. hooger; N. Zeeuws. en Inl. Korte *f* 4.25 a *f* 5.50; dito Lange *f* 3.25, *f* 4.75; voorts 73, 74 ℔ Jar. Deens. *f* 10 per 100 kil. Boekweit *f* 15 hooger; op 140 ℔ N.-Brab. *f* 225, *f* 228, *f* 230, *f* 234, *f* 235; Rijn per 2100 kil. *f* 230, *f* 232; Jar. Fransche per dito *f* 210. Erwten, Zeeuws. Groene *f* 8 a *f* 12; Groote dito *f* 10, *f* 14; Geld. Graauwe en Capucijnen *f* 12, *f* 16. Boonen, N. Zeeuwsche Bruine *f* 18 a *f* 24; dito Paarden *f* 6, *f* 8.25. Koolzaad, Zeeuwsch gestort £ 62, £ 65; Vlaamsch en Flakk. £ 61, £ 62. Kanariezaad *f* 10.25, *f* 11.25, *f* 11.50.

MEEKRAP redelijk geveild; tot vorige prijzen bestond vrij goede kooplust. Wortelen tot iets lager afgegeven.

VLAS. De aanvoeren blijven voortdurend nog klein, en meest van de mindere soorten; de prijzen zijn buitengemeen hoog, doch zullen zich bij meerderen aanvoer niet staande kunnen houden; eene notering is onder de tegenwoordige omstandigheden niet wel te geven.

SCHIEDAM 15 October.

GRANEN. Verkocht: Rogge, 146 ℔ Libau *f* 214 6/w., *f* 215 3/m. Gerst, 132 ℔ Libau *f* 208 cont., *f* 210 6/w.; 128 ℔ dito *f* 202 6/w.; 128 ℔ Courscbe *f* 200 3/m.

MOUTWIJN, per Ned. Vat zonder fust *f* 14.—.
JENEVER, " " " " " - 19.50.
AMST. PROEF " " " " " - 20.75.
Alles zonder de belasting.

SPOELING per Ketel. . . . . *f* 1.20.

AMSTERDAM 15 October.

METALEN. Tin. Van Banca zijn 2 ceelen a *f* 79 gedaan.

HOOI en STROO. Langestraats Hooi *f* 18½ a *f* 20, Kamper-Eilands dito *f* 17 a *f* 20, Koe dito *f* 13 a *f* 16; Rogge Stroo *f* 15 a *f* 17, Tarwe dito *f* 13½ a *f* 16½.

VEE. Runderen 1ste kwal. *f* 160 a *f* 190, 2de kwal. *f* 150 a *f* 180, en 3de kwal. *f* 140 a *f* 160; Melk- en Kalfkoeijen *f* 100 a *f* 160; Schapen *f* 28 a *f* 34; Varkens 50 a 54 c. per Ned. ℔.

BOTER per 40 N. ℔ Friesche *f* 51 a *f* 54, Kuinder *f* 51 a *f* 54, Kamper *f* 54 a *f* 56, Deventer *f* 46 a *f* 49, Zwolsche *f* 51 a *f* 54.

GRANEN. Tarwe ruim prijshoudend: 129 ℔ bonte Pools. *f* 435 a/d. Zaan; 131 ℔ dito *f* 455, *f* 450; 130 ℔ dito *f* 437. Rogge iets hooger met veel handel: 122 ℔ Pruiss. *f* 214, *f* 215; 116, 117 ℔ Petersb. *f* 189, *f* 191; 116 ℔ mindere dito *f* 187; 116 ℔ Petersb. *f* 190; 118, 119, 120 ℔ dito *f* 195, *f* 197, *f* 199; 121 ℔ Pruiss. *f* 215; op lever. in Oct. *f* 188; Mei *f* 193. Gerst merkelijk hooger: 95, 97, 99 ℔ Vriesche Winter *f* 186, *f* 190, *f* 195. Haver hooger: Riga *f* 10¼ en Inl. *f* 10½, beide per 100 kil.

ZADEN enz. Koolzaad £ ½ hooger, Vriesch £ 60; op 9 v. Olie te leveren in April £ 75½; Oct. £ 71½. Lijnzaad ruim prijshoudend: 110/111 ℔ Koningsb. *f* 325; 105/106 ℔ Riga *f* 290, *f* 285; 105/106 ℔ Petersb. *f* 317½; 104/105 ℔ Arch. *f* 300; 102/104 ℔ *f* 297½. Raapolie op 6/w. *f* 43¼; vlieg. *f* 42; 1 Nov. *f* 42, *f* 42¼; 1 Dec. *f* 42¼, *f* 42⅝; 1 Mei *f* 43½, *f* 43¾. Lijnolie op 6/w. *f* 32; vlieg. *f* 30¾; 1 Nov. *f* 30¾; 1 Dec. *f* 30⅞. Hennepolie op 6/w. *f* 39¼. Raapkoeken per 1040 stuks *f* 72 a *f* 76. Lijnkoeken per 104 stuks *f* 11 a *f* 14.

LIVERPOOL 12 October.

KATOEN. Voortdurend met goede vraag en prijzen voor Amerikaansche ⅛ a 1/16 d. hooger, vooral voor goede soorten die schaars worden; Brazil ruim, ⅛ d. per ℔ hooger; Egyptische als voren; Surat ⅛ d. hooger. Voorraad op heden 786,040 b.

13 October.

Men noteert de volgende KOLENVRACHTEN, als:

naar de Kaap de Goede Hoop	35/ a 37/6	" Shanghae.	62/6 a 67/6
" Bombay.	37/ - —	" Woosung. .	fr. 77 - —
" Calcutta	40/ - —	" Melbourne. .	45/ - —
" Aden.	42/6 - —	" Sydney.	45/ - —
" Kurrachee. . . .	40/ - —	" Rio-Janeiro. .	28/ - —
" Madras	34/ - 36/	" Valparaiso . .	32/6 - 35/
" Singapore . . .	40/ - —	" Payta	32/6 - 35/
" Suez	55/ - —	" Caldera	32/6 - 35/
" Rangoon . . }	33/ - —	" Coquimbo . .	32/6 - 35/
" Moulmain . }		" Callao	32/6 - 35/
" Ceylon	34/ - —	" Panama	45/ - —
" Hong-Kong.	55/ - —/	" San Francisco	55/ - 60/

ANTWERPEN 13 October.

GRANEN zeer vast; Inl. Tarwe per Nov. *f* 14½, per Dec. *f* 14⅛, per Jan. *f* 13¾. Oude roode Oostzee fl. 16¾ a *f* 17⅛. Fransche Rogge fl. 8 en nieuwe Inl. Haver fr. 21. — OLIEZADEN. Lijnzaad. Marianopel *f* 14. Deensch Koolzaad fr. 15¾, dito Raapzaad fr. 15¼ a ⅜. De markt is vast. — HOP. Aalst 1859 fr. 170 a 175, zonder koopers. Nieuwe te Aalst fr. 270 a 300. — OLIE. Tot iets betere prijzen zijn 5000 kil. Cochin Kokos- afgedaan. — RIJST met veel vraag; 3000 b. Aracan, Moulmein en gep. Rangoon zijn tot verschillende prijzen afgedaan. De koers is ca. ¼ gulden hooger dan eergisteren. — TALK vast, 50 v. B. A. en 25,000 kil. Inl. zijn heden verk. — HOUT. 50 k. Extract van Sandford Campêche venden heden koopers.

HAVRE 11/13 October.

KATOEN. Men begroot de voorraad op 153,000 b. In de laatste dagen hebben vrij belangrijke omsettingen tot vaste prijzen plaats gehad; men noteert middling fr. 83½ a 84 en Strict middling fr. 85½ a 86. De Makelaars hebben de notering voor zeer gemeen met fr. 1 verhoogd. — KOFFIJ. Haïti loco fr. 78 a 79; Rio gew. fr. 83, ongew. fr. 77½ entr. afgedaan. — SUIKER. Antilles n.° 4 fr. 49 a 49½ cons. — HUIDEN. Gez. Paarden- M. V. fr. 98 cons. — WALVISCHBAARDEN. Ochotsk fr. 4.92½ cons. — WOL. La Plata, vette fr. 1.62½ a 2.55 verk. — SALSEPARILLA, Mexicaansche fr. 70 entr. — GRANEN. Amerik. Tarwe, roode fr. 64 a 66 cons. — RIJST. 1000 b. Madras zijn a fr. 16½ entr. verk.

HAMBURG 13 October.

GRANEN. Tarwe vast en stil. Rogge onveranderd. — RAAPOLIE per Oct. 26.2, per Mei 27. — KOFFIJ met beperkten omzet. — ZINK stil.

GALATZ 22/24 October.

GRANEN met veel handel. Tarwe, Galatz p. 190 a 218. Maïs p. 140 a 144. Rogge zonder vraag, p. 106 nominaal. Gerst p. 86 a 88. Tarwe, gedroogde p. 215 a 235. Tarwe, Braila p. 215 a 236. Maïs dito p. 164 a 165. Gerst dito 85½ a 86½. Rogge slap. — WISSEL op Londen 94¼ a 94¾.

ODESSA 23 September/5 October.

GRANEN. Tarwe 25 cop. hooger voor ongedroogde en 15 a 25 cop. voor Gerst. Gedroogde Tarwe, Rogge en Haver vast. Lijnzaad loco 15 a 20 cop. lager.

SMYRNA 30 September.

VIJGEN p. 70 a 145 of fr. 52 a fr. 90 vrij aan boord. Sultana Rozijn p. 110 a 140 met 18 %. Chismé roode p. 150 gevraagd en p. 100 of fr. 47½ geboden. Samos p. 60 a 58. Zwarte Tyra p. 50 a 57 met 18 %. Zwarte Chismé p. 80 nominaal. — GRANEN vast. — OLIJVENOLIE. Millerolle £ 43 per ton met fust. — MEEKRAP met veel vraag tot p. 270 of fr. 59 voor Bakir; p. 260 of fr. 57 voor Gordes. — WAS. Gele p. 1025 a p. 1074. — OPIUM slap, p. 160.

HAVANAH 24 September.

SUIKER. Met weinig handel. N.° 12 r. 8½ a 9¾. Moscovados stil, met weinig voorraad. De geheele voorraad zoo hier als te Matanzas bedraagt 160/m. kilo. Melassen schaars r. 3¼. — VRACHTEN slap; naar Falmouth om order £ 3. — WISSEL op Londen 15 a ⅛ % premie.

Scheepstijdingen.

Brouwersh. *Aang.*
14 oct. *Canton*, Tweehuys, Batavia
(vertrok 2 junij)
William Witherlee, Attwood, Akyab
Svea, Ulstrup, Lulea
Hermoder, Pedersen, Skien
Fritzöe, Lorentsen, Laurvig
(de drie laatsten als bijl. n. Antwerpen)
15 *Maasstroom*, Mellema, Batavia
(vertr. 4 julij)
Ellen Hood, Kilbey, Callao
Rhône (st.), Hellevoet
(vertr. n. Marseille)
Vertrokken.
15 *Canton*, Tweehuys, Hellevoetsluis
(14 W.—W. N. W.)
(15 Z. W.—W. Z. W.)

Hellevoet *Aang.*
14 oct. *Maria Wilh.*, Jörgensen, Foo-Chow-Foo
Lady Aberdour, Laidler, Sunderland
15 *Earl of Auckland* (st.), Londen
Ocean Queen (st.), Hull
Juno, Schmidt, Riga
Twegelingen, Middel, dito
Oeland, v. Duffelen, Faro
Vlinder, Lambach, Bergen
Fanny Kirchner, Abbes, Akyab
Fleurian de Bellevue, Saulny, Haïti
Leveret, Gale, Newc.
Fifteen, Lord, dito
Canton, Tweehuys, Brouwershaven
Richard, Bellerson, Alloa
Vertrokken.
14 *Bordeaux* (st), Bordeaux
Osprey (st.), Liverpool
Adm. Ver-Huell (st.), Havre
Seine (st.), dito
Dankbaarheid, v. d. Berg, Lissabon
Lord Raglan (st.), Newc.
Balmoral (st.), Bristol
Killarney (st.), Goole
Feyenoord (st.), Londen
Maasstroom (st.), Hamb.
Margaretha, Poll, Stettin
Arjen Brouwer, de Boer, Frederikstad
Rhône (st.), Brouwersh.
15 *Albrecht Beyling*, Muller, Brouwersh.
Zeilklaar.
Californië, v. d. Valk, Gibraltar
Hoop, Manneken, dito
Vereeniging, v. Noord, Bilbao
Bellamy, van Driesten, St. Malo
(14 W. t. N. — N. W.)
(15 Z. W.—Z. Z. W.)

Brielle *Aangekomen*
14 oct. *Prins v. Oranje* (st), Duinkerken
Leo (st.), Londen
Seahorse (st), Hull
Adm. Cator (s), Hartlep.
Emanuel, de Buhr, Stockholm
15 *Batavier* (st.), Londen
(14 W. N. W.—N. W.)
(15 W. t. Z.—Z. Z. W.)

Maassluis *Vertr.*
13 oct. *Cay Diedrich*, Luttmann, avontuur
(is op de reede terug)
De *John & Charles* is buiten geankerd.
14—15 Niets gepasseerd.
(Z. W.—W.)

Amsterdam *Vertr.*
13 oct. *Catharina Maria*, de Vries, Smirna
14 *Passarouang*, Kramer, Soerabaija

Texel *Aangek.*
13 oct. *Min. Thorbecke* (st), Hull
Jan Fresemann, de Jonge, Newcastle
Thomas Kennion, Marcelis, dito
14 *Stad Leeuwarden*, Dijk, Suriname
Graaf v. Rechteren (st.), Hull
Maria, Molenaar, Yarmouth
Ariadne, Niemann, Dantzig
Familien, Andreassen, Drammen
Judith, Stibolt, dito
Christiane Parr, Jahnsen, Droback
15 *Amicitia*, Wijgers, Suriname
Martaban, Böhm, Soerabaija
Vertrokken.
13 *Lion* (st.), Londen
Martlet (st.), (v. Hamb.) Hull
14 *Emma*, Hofkamp, Londen
15 *Ondine* (st.), Bordeaux
Cycloop (s), Koningsb.
(ZW—Z—W—WNW)

Vlie *Aangekomen*
11 oct. *Antoinette*, Peters, Riga
Johannes, Wijchman, d.°
Meika Jacoba, Wielema, dito
Ida Berendina, Hensema, Oudsoen

Zierikzee *Aangek.*
12 oct. *Zeus*, Oversluizen, Bergen n. Vlaardingen

Vlissingen *Aangek.*
13 oct. *Bourse d'Anvers*, Harraran, Havanna
Amistad, Artamoniz, dito
Hermanna Das, Das, Dantzig
Mathilda, Stevenson, Callao
Cambridge, Blair, Newc. n. Schiedam
(als bijlegger)

—o—

Batavia *Aangekomen*
vóór 23 aug. *Hellevoetsluis*, Vos, Hong Kong
Wilhelmina Maria, Postma, Amsterdam

Suriname *Aangek.*
8 sept. *Egmond*, Jansen, Sunderland
10 *Caroline*, Struyk, Amst.
15 *Elisabeth Ross*, M'Kenzie, Clyde

Konstantinop. *Aang.*
25 sept. *Zwijger*, Wolthers. Salonica

Venetië *Aangekomen*
7 oct. *Jetskalina Wija*, Doornbosch, Amst.

Bij **Gibraltar** *Aang.*
3 oct. *Beerta Hendrika*, Stuit, Venetië n. Gloucester

St. Ubes *Aangekomen*
1 oct. *Catharina Hofland*, Hazewinkel, Lissabon

Lissabon *Aangek.*
3 oct. *Willemina*, Puister, Newcastle
Vertrokken.
30 sept. *Minerva*, Doewes, Rio-Grande

Nantes *Vertrokken*
12 oct. *Cornelia*, Meijer, Liverpool
Stella Maris, Feijen, dito

Cork *Vertrokken*
11 oct. *Filippus Cornelius*, Meeter, Cardiff

Queenstown *Aang.*
13 oct. *Malakoff*, Callao

Liverpool *Vertr.*
12 oct. *Jacoba Johanna*, de Groot, Groningen
Uitgeklaard.
Wieka, Eefting, Suriname

Falmouth *Vertr.*
12 oct. *Elisabeth*, Larsson, (v. Batavia) Londen
Concurrent, Davidson, (v. dito) dito

Deal *Aangekomen*
13 oct. *Vriendschap*, Mulder, Lond. n. Syrië

Londen *Uitgekl.*
13 oct. *Twee Broeders*, Prins, Stettin

Gravesend *Aangek.*
12 oct. *Demaris*, Weatherall, Amsterdam
13 *Lubbina*, Hazelhoff, Groningen

Baai van **Bridlington** *Binnengeloopen.*
12 oct. *Hugh Miller*, Carnegie, Rott. n. Peterhead
Catharina, Hackenberg, Middelb. n. Sunderl.

Yarmouth *Aangek.*
11 oct. *Zenobia*, Carter, Nieuwe Diep

Newcastle *Uitgekl.*
12 oct. *Ida*, Jongebloed, Malta
Anna Martha, Korfker, Lissabon

Clyde *Aangekomen*
13 oct. *William Barber*, Smith, Rotterdam

Boness *Vertrokken*
11 oct. *Johanna Klasina*, Visser, Amst.

Antwerpen *Vertr.*
13 oct. *Anna Geertruida*, v. Ingen, Alicante

Cuxhaven *Vertr.*
12 oct. *Twee Gebroeders*, Alberts, Rotterdam

Bremerhaven *Aang.*
13 oct. *Trientje*, Koopman, Amsterdam
Henriette, Klöfkorn, Amst. n. Flensburg
(de laatste met gebroken boom)

Warnemunde *Aang.*
11 oct. *Argo*, Fretwurst, Schiedam

Swinemunde *Vertr.*
11 oct. *Tjallinga Aurelia*, Fekkes, Goole
Jeltina, Mulder, Nantes

Dantzig *Aangekomen*
11 oct. *Vrouw Hillechina*, Joosten, Kopenhagen

Pillau *Aangekomen*
11 oct. *Hillechiena*, Hoogboudt, Dysart

Bolderaa *Aangek.*
8 oct. *Enjetta*, Boswijk, Bergen
Noordstar, Hartog, Malmoe
Annchen, Velt, Schiedam
9 *Gerhard*, Santjer, dito
Heinrich, Krull, dito
Hercules, Mullmann, dito
Anna, Jongebloed, dito
Catharina, Jongebloed, Rotterdam
Adèle, Tobbens, dito
Margaretha, Kwint, dito
Catharina Geerdina, de Groot, Amst.
Nannette, Ontjes, dito
Orion, Braamhorst, dito
Anna Hendrika, Ebling, Bridport
Eendragt, Kamminga, Londen
Zeemeeuw, Sikkema, d.°

Kroonstad *Aangek.*
6 oct. *Klazina*, de Jonge, Liverpool
Eendragt, Bos, Rott.
13 *Rembrandt* (st.), Amst.

Gothenburg *Aangek.*
9 oct. *Libra*, van Wijk, Sunderland
Uitgeklaard.
10 *Jonge Gerrit*, Hazewinkel, Engeland

Holtenau *Aangek.*
10 oct. *Jantina*, Drent, Aalborg n. Holland

—o—

Scheveningen 15 oct. In den afgeloopen nacht zijn alhier aangespoeld en geborgen eenige Noordsche deelen of platen, gemerkt L ⋈ L.

Amsterdam 14 oct. Het schip *Triton*, kapit. Duinker, zou tegen 1 november van Suriname herwaarts vertrekken.

Texel 12 oct. Op de Heldersche kust opgevischt een naambord met vergulden rand, waarop met ingesneden vergulde letters: *Triest.*

— 14 oct. Met het schip *Ariadne*, kapit. Niemann, zijn alhier aangebragt kapt. Muller en vier man der equipage van het op 3 oct. in een orkaan op zijde geworpen brikschip *Helena Carolina*, van Riga met hout naar Antwerpen.

Harlingen 12 oct. De te Oude Pekel-A te huis behoorende schoener *Kiel Windeweer*, kapt. Moesker, van St. Petersburg naar Amsterdam, is heden alhier binnengeloopen, met verlies van zeilen, boegspriet, kluiverboom, ankers, ketting en andere schade; moet lossen om te repareren. — Genoemde kapit. rapporteert 7 oct., op 50° 27' NB. en 5° 18' OL., gezien te hebben een door het volk verlaten en op de lading hout drijvenden Noordschen of Zweedschen schoener, op welks spiegel stond: *A. H.*, verguld of geel geverwd.

Vlissingen 12 oct. Het Eng. schip *Speculation*, kapit. Glad, van Charlestown n. Antwerpen, is in zinkenden staat alhier in de haven gebragt.

— De *Mary Clark*, kapt. Storey, van Shields naar Rotterdam, is hier als bijlegger binnengeloopen.

Cowes 12 oct. Circa 150 last der lading van het alhier met schade binnengeloopen Ned. schip *van der Palm*, kapit. Marcus, van Java n. Schiedam, zal in een ander schip overgeladen en verder naar de bestemming vervoerd worden. De *van der Palm* zal slechts het hoog noodige alhier repareren en binnen 8 of 10 dagen gereed zijn om de reis voort te zetten.

Cape Coast 12 aug. De Ned. schoener *Handel*, kapit. Arnold qq., van de Kust van Guinea n. Amst., is 31 julij bij Amanfort ten noorden van Elmina gestrand en totaal verloren. De bemanning en een groot gedeelte der lading zijn gered.

—o—

Gepraaid:

29 aug., op 13° NB. en 25° WL., *Willem Hendrik*, Beckering, v. Amst. n. de Kaap de Goede Hoop.

Doo. kapit. Mellema, te Brouwershaven binnen:

20 aug., op 24° 30' ZB. en 3° 10' OL., *Capella*, Landweer, v. Padang n. Amst., 68 dagen reis.

—o—

Rotterdam *Uitgekl.*
13 oct. *Charles*, Deike, New-York
Zeelust, Holvast, Dantzig

Rivierberigt.

Rotterdam. Hoog water 16 oct.: 1ste getijde 4 ure 25 min.; 2de get. 4 ure 49 min.

Arnhem. Waterhoogte 13 oct. 2.85 el.

Keulen. Rijnhoogte 13 oct. 13 v. 7 d. en 14 oct. 15 v. 11 d. Rijnl.

Aangekomen 13 oct.: R. Wilson met 3092 ctr. v. Amsterdam; D. Köllmann met 7158 en P. Schüller met 5169 ctr., beiden van Rotterdam.

—o—

Cargalijsten.

Rotterdam.

BATAVIA, K. N. Yachtclub, F. L. Zack. — 152 pakk. Gom-Elastiek, 535 kranj. Suiker en 910 b. Rijst, H. van Rijckevorsel; 2751 boss. Rotting, Corn. van Ommeren; 380 kranj. Suiker, van Overzee en Co.; 177 dito dito en 165 pakk. Gom-Elastiek, M. C. de Crane en Zn.; 891 b. Koffij, Suermondt en Co.; 1480 st. Huiden, A. Ellerman; 529 st. dito, A. Campbell en Co.; 1484 st., 3 s. Gutta Percha en 1 kistj. Confituren, Hoffman, Dorrepaal en Co.; 13 coll. Diversen, A. T. Sölling en Co.; 2 kjs. Vruchten, A. Rueb; 1 k. Kleederen, Schadee en Co.; 3 k. Japs. Kopjes, 1 kranj. Koffij en 1 dito Suiker, J. A. Vaillant; 1239 b. Koffij, Kreglinger en Co.; 2 k. Planten, Agenten der N. H. M.; 252 kranj. en 1 m. Suiker, 1 m. Koffij en 1 Trommel, Order.

BALTIMORE, Duisburg, F. A. Wiegmann. — 16 v. Stelen, C. Hemmann en Co.; 73 v. dito, 25,689 stuks Duigen, 300 Riemen en 653 v. Tabak, Böninger, Kramer en Co.; 100 v. dito, L. Bienfait en Soon; 100 v. dito, W. Beckeringh; 100 v. dito, Mees en Moens; 50 v. dito, Hoffman, Dorrepaal en Co.; 37 v. dito

Advertentiën.

Heden overleed onze waarde Vader en Behuwdvader, de Heer A. S. DE BRUYN, in den ouderdom van 80 jaren.

Rotterdam 10 *October* 1860.

PHs. VAN OMMEREN, uit aller naam.

BESTUURDERS van het **Bijbelgenootschap**, Afdeeling *Rotterdam*, zullen op Donderdag den 18 October 1860, des avonds ten 6 ure, door hunnen Medebestuurder, den Wel Eerw. Zeer Geleerden Heer **W. FRANCKEN Az.**,

VERSLAG

doen der **Werkzaamheden** gedurende het afgeloopen jaar, en worden alzoo de Leden en Begunstigers met allen aandrang uitgenoodigd dit belangrijk Verslag te willen komen bijwonen.

De Deur aan de Naauwe Kerkstraat zal ten **half vijf** ure voor de Leden en ten **half zes** ure voor een ieder geopend zijn.

De Gezangen, welke gebezigd worden, zullen voortaan UITSLUITEND zijn de **Evangelische Gezangen**.

De Ondergeteekende heeft de eer het geacht Toonkunstminnend Publiek van *Rotterdam* te berigten, dat **INTEEKENINGSLIJSTEN**, tot deelneming aan het **Concert**

ERUDITIO MUSICA,

voor het aanstaande Winter-Saizoen, voorhanden zijn in de **Muziek-Magazijnen** van de Heeren W. C. DE VLETTER, hoek van den Houttuin, en L. B. LICHTENAUER, in het Depôt van B. SCHOTT ZONEN, op de Hoogstraat.

Het **Orkest**, onder leiding van den Heer **W. HUTSCHENRUYTER**, blijft te zamen gesteld uit de voornaamste Toonkunstenaren te dezer Stede.

Men blijft uitsluitend met de beroemdste In- en Buitenlandsche Virtuozen engagementen aangaan, en tracht zooveel mogelijk zorg te dragen voor de opvoering der meest classieke en voortreffelijke Werken der beste Oude en Nieuwe Toondichters.

De Ondergeteekende beveelt zijne Onderneming voortdurend aan de welwillende belangstelling van alle vare Muziekvrienden, en hoopt door eene ruime deelneming in staat te worden gesteld den ouden roem van **Eruditio Musica** wederom te kunnen handhaven.

Directeur van het Concert *Eruditio Musica*,

Rotterdam 16 *October* 1860.

B. TOURS.

Ligt in Lading

NAAR

BATAVIA,

voor **Passagiers** en **Goederen**, om in den loop dezer maand te vertrekken, het Nederlandsch **Campagne BARKSCHIP *PAUL JOHAN***, Kapit. A. KOOY, hebbende uitmuntende Inrigtingen voor Passagiers en voerende eenen bekwamen Scheepsdoctor.

Adres de Heeren DE GROOT ROELANTS & Co., te Schiedam, en de Cargadoors P. A. VAN ES & Co., alhier.

Naar MONTE-VIDEO en BUENOS-AYRES,

het **Nederlandsch gekoperd SCHOENERSCHIP *TWEE CORNELISSEN***,

Kapitein B. A. POTJER.

Adres ten Kantore van KUYPER, VAN DAM & SMEER.

SCREW STEAM SHIPPING COMPANY.

Wekelijksche Dienst

TUSSCHEN

ROTTERDAM EN LONDEN.

Voor GOEDEREN en VEE.

Het Engelsch Schroefstoomschip

Earl of Auckland,

Kapitein WILLIAM W. APPLETON, vertrekt **Woensdag 17 October**, des morgens vroeg.

Adres bij de Agenten GEORGE LEVINGSTON en J. A. HOUWENS, te Rotterdam, en W. H. CAREY & SON, 34 Mark Lane, Londen.

ROTTERDAM EN GRANGEMOUTH,

in directe verbinding met **GLASGOW**, door het **Forth- en Clyde-Kanaal.**

Voor Passagiers en Goederen.

Het Stoomschip **LOUISE**, Kapitein **P. J. van der Grient**, zal van hier naar **GRANGEMOUTH** vertrekken ZATURDAG 20 dezer, des morgens vroeg.

Adres bij *D. BURGER & ZOON.*

Examen voor Varenslieden,

op ZATURDAG 27 October 1860, en verder op den laatsten Zaturdag van iedere maand, des morgens ten 9 ure, in het **Zeemanshuis.** Zij, welke zich aan dit Examen willen onderwerpen, moeten zich minstens drie dagen te voren, liefst schriftelijk, aanmelden bij den Voorzitter, tevens opgeven of zij voor de Stoomvaart wenschen geëxamineerd te worden, en bij het Examen een bewijs vertoonen, hetzij afgegeven door eenen Gezagvoerder, hetzij door den Waterschout, waaruit blijkt in welken Rang de laatste reis volbragt is.

F. J. PLATE, *Voorzitter.*
J. P. A. FRANÇOIS. *Lid en Secret.*

HEDEN DINGSDAG

den 16 October,

zullen, Verkocht worden ORGELS, PIANO'S en verschillende MUZIEK-BENOODIGDHEDEN, van des morgens **11 ure**, en des avonds ten **6 ure** HARMONICA'S en MUZIEK-BENOODIGDHEDEN, in het Muziek-Magazijn aan den Steiger, wijk 9, n.° 515.

WOENSDAG MORGEN ten **11 ure**: FLUITEN, CLARINETTEN, HAUTBOIS en FAGOTTEN, en des namiddags ten **6 ure** Kleine ORGELS, BANDONIONS, GUITAR'S, HARPEN en SPEELDOOZEN.

DONDERDAG, des morgens ten **11 ure**, VIOLEN, ALTO'S, VIOLONCELLO'S, CONTRABASSEN en PAUKEN, en des namiddags ten **6 ure** TEEKENINGEN, BORDUUR- en TAPISSERIEPATRONEN met Toebehooren.

Uit de hand te Koop

op aannemelijke Voorwaarden, een

WINDKORENMOLEN,

waaraan een **gemaal** is van gemiddeld **600 zak** per maand, gelegen in een welvarend dorp in N. Holland, zijnde de eenige molen in die gemeente. Adres, *franco*, onder lett. X, bij den boekhandelaar D. C. VAN VOORST, te Amsterdam, in de Gasthuismolensteeg.

De KLEEDERBLEEKERIJEN,

genaamd het Rotterdamsche Wapen en het Jonge Lammetje in het Groen, mitsgaders de Vier Percelen **OPEN GROND**, de Twee **HUIZEN** en **ERVEN**, alsmede de **TUIN** met **KOEPEL** en **KEUKEN**, alles gelegen te Rotterdam, zoo aan den Oost-Singel als in de Lange Warande en in de Heerenstraat, op Donderdag laatstleden, door den Notaris Mr. *C. A. VAN KERCKHOFF* in het Notarishuis te Rotterdam Geveild, zullen aldaar op Donderdag den 18 October 1860, des namiddags ten vijf ure, worden ***Afgeslagen***, en wel eerst Separaat en daarna bij verschillende Combinatiën.

De HUIZEN,

met **SCHUREN, ERVEN, BLEEKVELDEN** en **TUIN- of WARMOEZIERSLAND**, staande en gelegen aan de noordzijde van den Oudendijk te Kralingen, wijk F, ns. 112 tot en met 118, laatstl., Woensdag door de Notarissen *DALEN, LAMBERT en VAN WIJNGAARDEN*, in het Locaal der Publieke Verkoopingen, aan de Gelderschekade te Rotterdam, in 3 Percelen, geveild, zullen op MORGEN den 17 October 1860, des namiddags ten 5 ure, door voornoemde Notarissen, ter zelfder plaatse, worden **Afgeslagen**, zulks eerst separaat en daarna gecombineerd.

NEDERLANDSCHE HANDEL-MAATSCHAPPIJ.

Verkoop bij Inschrijving

op Vrijdag 26 October 1860, van p. m. **500,000** Ned. ₾ **Oude Indische Koperen MUNT**, op de Voorwaarden vermeld in het Bestek, bij de Directie en de Agenten der Maatschappij te Rotterdam, Dordrecht, Middelburg en Schiedam verkrijgbaar.

De Directie geeft de verzekering dat gedurende de drie eerste maanden na deze Inschrijving geen ander Koper door haar zal worden aan de Markt gebragt, dat de alsdan eerstvolgende Inschrijving of Veiling in geen geval meer dan 500,000 Ned. ₾ zal beloopen en dat de in Nederlandsch-Indië te verkoopen hoeveelheden gedurende het geheele jaar 1860 hoogstens 1,000,000 Ned. ₾ zullen bedragen.

Amsterdam 3 *October* 1860.

Openbare Vrijwillige VERKOOPING.

De Notarissen Mr. *P. G. DALEN, J. A. GROSHANS en R. H. NIERSTRASZ*, residerende te Rotterdam, zijn voornemens om op MORGEN den 17 October 1860, des namiddags ten 5 ure, in het Huis der Notarissen, aan de Gelderschekade aldaar, in het openbaar te Veilen en vervolgens te Verkoopen:

Een ruim, hecht, weldoortimmerd en bijzonder gunstig en aangenaam gelegen

Pand en Erve,

aan de Boompjes, op den Oosthoek van de Groote Draaisteeg, te Rotterdam, wijk 1, n°. 80, Kadaster sectie G, n°. 1130; het Pand, thans ingerigt beneden tot Kantoor-Lokalen en boven tot Woonhuis, bevat onderscheidene goede VERTREKKEN, meest met Stookplaatsen, en voorts een grooten KELDER, ruimen ZOLDER en verdere INRIGTINGEN en GEMAKKEN.

Grondlasten over 1860 *f* 116.49. Verhuurd: de Beneden-lokalen tot 1 Januarij 1861 voor *f* 600 en het Woonhuis, in gedeelten, tot 1 Mei 1861, voor *f* 560, te zamen *f* 1160 in het jaar.

Te aanvaarden met 1 Januarij 1861.

Het Pand kan nog HEDEN en MORGEN worden bezigtigd, van des voormiddags ten 10 tot des namiddags ten 4 ure, op vertooning van een Permissiebiljet, af te geven door een der genoemde Notarissen, te wier Kantoren tevens nadere inlichtingen kunnen worden verkregen.

Openbare Vrijwillige VERKOOPING.

De Notarissen *DALEN, LAMBERT en VAN WIJNGAARDEN*, residerende te Rotterdam, als last hebbende van hunne Principalen, zijn van meening om op Woensdag den 24 October 1860, des namiddags ten 5 ure, in het Locaal der Publieke Verkoopingen, aan de Gelderschekade te Rotterdam, in het openbaar te Veilen en te Verkoopen:

N.° 1. Een extra hecht, sterk, weldoortimmerd en allergunstigst gesitueerd **WINKELHUIS**, met BOVENHUIS en **ERVE**, staande en gelegen aan de zuidzijde van de Hoogstraat, op den oosthoek van de Korte Hoofdsteeg, te Rotterdam, wijk 10, n.° 1, Kadaster sectie N, n.° 1.

Grondbelasting 1860 *f* 100.25. Belast met eene Recognitie ten behoeve van de gemeente Rotterdam, groot *f* 2.50 's jaars.

Verhuurd tot 1 Mei 1861, het Beneden- of Winkelhuis voor *f* 600 en het Bovenhuis voor *f* 425, alzoo te zamen voor *f* 1025 's jaars.

N.° 2. Een hecht, sterk en goed betimmerd **HUIS**, met BOVENWONINGEN en **ERVE**, staande en gelegen aan de zuidzijde van de Kalverstraat te Rotterdam, wijk 8, n.° 336, Kadaster sectie K, n.° 145.

Grondbelasting 1860 *f* 15.74.

Verhuurd per week, in drie Percelen, voor *f* 189.80 's jaars.

De te veilen Panden zullen kunnen worden bezigtigd twee dagen vóór en op den dag der veiling, van des voormiddags ten 10 tot des namiddags ten 3 ure, mits men, wat betreft het Perceel N.° 1, voorzien zij van een Permissiebiljet, door een der voornoemde Notarissen afgegeven, te wier Kantore, aan de Zuidblaak te Rotterdam, inmiddels nadere informatien zijn te bekomen.

Openbare Vrijwillige VERKOOPING.

Mr. *J. VAN ANDEL*, Notaris te Mijnsheerenland, is voornemens, op MORGEN 17 October 1860 bij Veiling en 24 October daaraanvolgende bij Afslag, beide dagen des voormiddags ten 11 ure, in de Herberg van *E. Hofman*, te Zuid-Beijerland, in het openbaar te Verkoopen:

N°. 1. 5 B. 88 R. 50 E. **BOUWLAND**, gelegen in den Polder *Klein Zuid-Beijerland*, onder de Gemeente Zuid-Beijerland, Kadaster sectie A, nommers 120 en 121.

In Huur bij *Klaas den Hartigh*, Bouwman te Oud-Beijerland, tot het ontblooten der Schoof 1864, om *f* 225.25 den hoop 's jaars.

Grondlasten 1860 *f* 31.24 den hoop.

Polderlasten 1859 *f* 3 per Bunder.

N°. 2. 6 B. 36 R. **BOUWLAND**, gelegen als voren, Kadaster sectie A, nommers 124 en 125.

In Huur bij de Weduwe *Adrianus Monster*, Bouwvrouw te Oud-Beijerland, tot het ontblooten der Schoof 1864, om *f* 225 den hoop 's jaars.

Grondlasten 1860 *f* 27.04 den hoop.

Polderlasten 1859 *f* 3.00 per Bunder.

N°. 3. Een **achtste gedeelte** der **TIENDEN**, in den Polder *Oud Piershil*, onder de Gemeente Piershil.

Uitdeeling sedert de laatste 15 jaren p./m. *f* 155 's jaars.

Betaaldag der Kooppenningen 1 December 1860.

Informatien zijn te bekomen ten Kantore van voornoemden Notaris.

Openbare Vrijwillige VERKOOPING.

De Notarissen *VAN DER HOOP en REEPMAKER*, residerende te Rotterdam, als last hebbende van hunne Principalen, die, ten aanzien van de Percelen N.s 1—5 door de Arrondissements-Regtbank aldaar zijn gemagtigd, zijn voornemens, om op Donderdag den 25 October 1860, des namiddags ten 5 ure, in het Notarishuis aldaar, in het openbaar te Veilen en te Verkoopen:

N.° 1. Een in 1857 geheel nieuw gebouwd en alleraangenaamst gesitueerd **PAND**, bestaande in een bijzonder net ingerigt en zeer logeabel WOONHUIS met BALCON, bevattende onderscheidene ruime, net Behangen en Geplafonneerde VERTREKKEN, voorzien van Marmeren Schoorsteenmantels, grooten ZOLDER, goeden KELDER, KEUKEN en vele Gemakken, voorts PAKHUIS met KANTOOR en **ERVE**, staande en gelegen aan de oostzijde van de Leuvehaven, op den hoek der Scheepmakershaven, te Rotterdam, en hebbende een zeer schoon Uitzigt over de Brug der Leuvehaven naar de Willemskade en in de Maas, wijk 1, n.° 209, met het Perceel N.° 2 te zamen bij het Kadaster bekend sectie G, n.° 1143.

Zijnde het Woonhuis dadelijk te aanvaarden en het Pakhuis met Kantoor benevens het Pakhuis van Perceel N.° 2 te zamen Verhuurd tot 1 Mei 1863, voor *f* 400 's jaars.

N.° 2. Een mede in 1857 geheel nieuw gebouwd **PAND**, bestaande in een bijzonder net ingerigt WOONHUIS, diverse VERTREKKEN, alle Behangen, Geplafonneerd en met Marmeren Schoorsteenmantels, PROVISIEKAMER, ZOLDER, KEUKEN, KELDER en verdere Services, voorts PAKHUIS en **ERVE**, staande en gelegen aan de oostzijde van de Leuvehaven, naast het Perceel N.° 1, insgelijks wijk 1, n.° 209, en met dat Perceel als voren, te zamen bij het Kadaster bekend sectie G, n.° 1143.

Zijnde het Woonhuis verhuurd tot 1 Mei 1862 voor *f* 600 's jaars en het Pakhuis verhuurd als bij het Perceel N.° 1 is vermeld.

De beide Panden hebben vrijdom van Grondbelasting tot ultimo 1861.

N.° 3. Een hecht, sterk en bijzonder gunstig gesitueerd **HUIS**, waarin de Broodbakkerij sedert vele jaren is en nog wordt uitgeoefend, met KELDER en **ERVE**, staande en gelegen aan de noordzijde van de Hoogstraat, tegenover de Vlasmarkt te Rotterdam, wijk 6, n.° 86, Kadaster sectie K, n.° 1276.

Grondbelasting over 1860 *f* 56.92.

Verhuurd tot 1 Mei 1861 voor *f* 655 's jaars.

N.° 4. Een hecht, sterk en zeer gunstig gesitueerd **WINKELHUIS** en **ERVE**, staande en gelegen aan de zuidzijde van de Hoogstraat, op den oosthoek van de Vlasmarkt, te Rotterdam, wijk 6, n.° 88, Kadaster sectie O, n.° 77.

Grondbelasting over 1860 *f* 62.42.

Verhuurd tot 1 Mei 1865 en 5 jaren in optie, voor *f* 600 's jaars.

N.° 5. Een hecht, sterk en wel gesitueerd **HUIS** en **ERVE**, staande en gelegen aan de oostzijde van de Vlasmarkt, te Rotterdam, achter het Perceel N.° 4, wijk 7, n.° 168, Kadaster sectie O, n.° 78.

Grondbelasting over 1860 *f* 35.27.

Verhuurd tot 1 Mei 1864, voor *f* 300 's jaars.

N.° 6. Een hecht, sterk en zeer aangenaam gesitueerd **HUIS** met BOVENHUIS, TUIN en **ERVE**, staande en gelegen aan de westzijde van de Schiekade te Rotterdam, wijk 14, n.° 535, Kadaster sectie B, n.s 1762 en 1763.

Grondbelasting over 1860 *f* 67.80.

Verhuurd tot 1 Mei 1861, het Benedenhuis voor..... *f* 250
en het Bovenhuis voor..... „ 300 } 's jaars.
Te zamen voor..... *f* 550

De Percelen N.s 1 en 2 en N.s 4 en 5 zullen afzonderlijk en ook gecombineerd worden Afgeslagen.

Inmiddels zijn nadere onderrigtingen te bekomen ten Kantore van de genoemde Notarissen, en de te veilen Onroerende Goederen twee dagen vóór en op den dag der veiling te bezigtigen, mits men voorzien zij van Permissiebiljetten, daartoe door de genoemde Notarissen af te geven.

Openbare Verkooping.

De Notaris *D. C. KLEY*, gevestigd te Cappelle op d'IJssel, zal, ten verzoeke van zijne Principale, op Woensdag den 24 October 1860, des avonds ten 6 ure, in de Herberg van P. van Dijk, aan den Kortenoord te Nieuwerkerk op den IJssel, publiek Veilen om te Verkoopen:

Eenige Percelen

WEI- en HOOILAND,

gelegen in den Essepolder, en voor het grootste gedeelte aan 's Gravenweg, onder de gemeente Nieuwerkerk op den IJssel, te zamen groot nagenoeg 14½ Bunder, in 8 Percelen.

Te aanvaarden op den 1 December 1860.

Alles bij Billetten breeder vermeld.

Nadere inlichtingen zijn te bekomen ten Kantore van voornoemden Notaris *KLEY*, alsmede ten Kantore van den Notaris *J. B. DUISENBERG*, te Boskoop.

Openbare Vrijwillige VERKOOPING.

De Notarissen *VAN DER HOOP en REEPMAKER*, residerende te Rotterdam, als last hebbende van hunne Principalen, die, ten aanzien van de Percelen N.s 1—5 door de Arrondissements-Regtbank aldaar zijn gemagtigd, zijn voornemens, om op Donderdag den 25 October 1860, des namiddags ten 5 ure, in het Notarishuis aldaar, in het openbaar te Veilen en te Verkoopen:

N.° 1. 5 B. 88 R. 50 E. **BOUWLAND**, gelegen in den Polder *Klein Zuid-Beijerland*, onder de Gemeente Zuid-Beijerland, Kadaster sectie A, nommers 120 en 121.

In Huur bij *Klaas den Hartigh*, Bouwman te Oud-Beijerland, tot het ontblooten der Schoof 1864, om *f* 225.25 den hoop 's jaars.

Grondlasten 1860 *f* 31.24 den hoop.

Polderlasten 1859 *f* 3 per Bunder.

N°. 2. 6 B. 36 R. **BOUWLAND**, gelegen als voren, Kadaster sectie A, nommers 124 en 125.

In Huur bij de Weduwe *Adrianus Monster*, Bouwvrouw te Oud-Beijerland, tot het ontblooten der Schoof 1864, om *f* 225 den hoop 's jaars.

Grondlasten 1860 *f* 27.04 den hoop.

Polderlasten 1859 *f* 3.00 per Bunder.

N°. 3. Een **achtste gedeelte** der **TIENDEN**, in den Polder *Oud Piershil*, onder de Gemeente Piershil.

Uitdeeling sedert de laatste 15 jaren p./m. *f* 155 's jaars.

Betaaldag der Kooppenningen 1 December 1860.

Informatien zijn te bekomen ten Kantore van voornoemden Notaris.

Openbare Vrijwillige VERKOOPING.

De Notaris *JACOB VAN VOLLENHOVEN Junior*, residerende te Rotterdam, is voornemens op Woensdag den 24 October 1860, des namiddags ten 5 ure, in het Notarishuis aan de Gelderschekade aldaar, te Veilen en aan den hoogstbiedende of eerstmijnende te Verkoopen:

Een fraai aangelegden

TUIN,

waarin een aantal exquise **Vruchtboomen**, **Heestergewassen** en verdere **Bepoting** en **Beplanting**, voorts ruime KOEPELKAMER met Stookplaats voorzien, KEUKEN, KELDERS, VLIERINGEN, verdere GETIMMERTEN en **ERVE**, alles gelegen en staande in de Eendragtslaan te Rotterdam, strekkende vóór van de Laan tot aan het achter de Tuinen in gemelde Laan gelegen Weiland, wijk 15, n.° 401, op den Perceelsgewijzen Kadastralen Legger voorkomende in sectie A, ns. 605, 606, 607 en 608, ter inhoudsgrootte van 8 Roeden 12 Ellen; mitsgaders **een Dertigste Aandeel** in het gemelde WEILAND, voor het geheel groot 3 Bunders 48 Roeden 5 Ellen, Kadaster sectie A, ns. 2450 tot en met 2480.

Aangeslagen in de Grondlasten over 1860 tot *f* 29.36. Zijnde in eigen gebruik en te aanvaarden den 1 December 1860.

Bovengemeld Land, thans nog tusschen de diverse Eigenaren van de in de Laan gelegen Tuinen in het gemeen zijnde, zal in Januarij 1862 of vroeger worden verdeeld en iedere Eigenaar alsdan over zijn Aandeel de vrije beschikking verkrijgen.

Het te Veilene zal kunnen worden bezigtigd twee dagen vóór en op den dag der Veiling, tusschen 11 en 4 ure, mits voorzien zijnde van een Toegangbiljet, af te geven ten Kantore van voornoemden Notaris aan de Wijnhaven, wijk 1, n.° 371, alwaar inmiddels alle nadere informatien te bekomen zijn.

Openbare Vrijwillige VERKOOPING.

De Notarissen *VAN DER HOOP en REEPMAKER*, residerende te Rotterdam, als last hebbende van hunnen Principaal, zijn voornemens om op Woensdag den 31 October 1860, des namiddags ten 5 ure, in het Notarishuis aldaar, in het openbaar te Veilen en te Verkoopen:

N.° 1. Een hecht, sterk **PAKHUIS**, met Drie ZOLDERS, en **ERVE**, hebbende eene oppervlakte van 166 Ned. Ellen, staande en gelegen in zekeren Gang, uitkomende aan de zuidzijde van den Houttuin, nabij de Hoofdsteeg, te Rotterdam, zijnde dit Perceel gesitueerd boven den Hoogsten Vloed en hebbende eene Losplaats aan den Steiger, tegenover den gemelden Gang, wijk 11, n.° 139, Kadaster sectie N, n.° 599.

Grondbelasting over 1860 *f* 47.08.

Verhuurd: het Pakhuis tot 1 Mei 1861 voor *f* 220 en de 1e Zolder, per maand, voor *f* 168; de 2e Zolder is verhuurd geweest voor *f* 144, en de 3e Zolder is verhuurd tot 9 April 1861 voor *f* 80 's jaars; makende te zamen *f* 612 in het jaar.

En N.° 2. Een hecht, sterk **PAKHUISJE** en **ERVE**, staande en gelegen als voren, mede wijk 11, n.° 139, Kadaster sectie N, n.° 600.

Grondbelasting over 1860 *f* 5.43.

Verhuurd tot 1 Mei 1861 voor *f* 48 's jaars.

De gemelde Percelen zullen afzonderlijk worden Geveild en ook gecombineerd worden Afgeslagen.

Nadere onderrigtingen zijn te bekomen ten Kantore van de gezegde Notarissen en de te veilen Panden twee dagen vóór en op den dag der Veiling te bezigtigen, mits men voorzien zij van een Permissiebiljet, daartoe door de gemelde Notarissen af te geven.

Rotterdamsche Schouwburg.

Directie: ***J. Edvard de Vries.***

DINGSDAG 16 OCTOBER 1860:

HET TESTAMENT EENS VADERS,

of de Krankzinnige van St. James, Tooneelspel in vijf bedrijven. Daarna: **BRILLANTE FANTASIE** voor **F Trompet**, door den Heer ***R. Fischer.*** Tot slot:

DE BLOODAARD.

Aanvang ten ***half seven*** *ure precies.*

Théâtre du Kruiskade.

La Compagnie Lyrique du Théâtre Royal Français de la Haye.

Sous la Direction de

Mr. FLORIS DEFRENNE.

MARDI 16 OCTOBRE 1860:

GUILLAUME TELL,

Grand-Opéra, réduit en 4 Actes.

Paroles D'HYPOLYTE BIS et ALPHONSE JOÜY.

Musique de ROSSINI.

On commencera à Sept Heures et demie.

Prix des Places: Premier Rang 2 fl. Parterre 1 fl. 25 c. Second Rang 75 c.

STOOMVAART-VEREENIGING DE MAAS.

ROTTERDAM-BRISTOL-CARDIFF.

Het Stoomschip PIONEER, Kapit. *Ph. Hillman*,

vertrekt *Vrijdag 19 October.*

Adres BOUTMY & Co. — JOHs. OOMS Ez. & Co.

Gedrukt en uitgegeven bij *G. en C. A. VAN REES*, te Rotterdam.

BIJVOEGSEL,

behoorende tot de

ROTTERDAMSCHE COURANT

VAN

DINGSDAG 16 October 1860, N°. 247.

KENNISGEVING.

Suppletoire Kohieren der plaatselijke directe belasting.

BURGEMEESTER en WETHOUDERS van *ROTTERDAM*, gezien artikel 264 der Wet van 29 Junij 1851 (Staatsblad n.° 85);

Geven bij deze aan de ingezetenen kennis, dat door hen voorloopig zijn vastgesteld *twee* suppletoire kohieren der plaatselijke directe belasting voor het jaar 1860, en dat deze, te beginnen met Dingsdag den 16 dezer, gedurende veertien achtereenvolgende werkdagen, van des voormiddags tien tot des namiddags drie ure, voor een ieder ter lezing zijn nedergelegd ter Secretarie der gemeente (Bureau op de Hoogstraat op den hoek van de Stadhuissteeg).

Burgemeester en Wethouders herinneren de belanghebbenden tevens, dat gedurende de bovengemelde veertien dagen, een ieder die mogt meenen daartoe reden te hebben, volgens art. 265 der Gemeentewet, tegen zijnen aanslag bij den Gemeenteraad bezwaren kan inbrengen, en dat dit kan geschieden op ongezegeld papier, *doch dat na verloop van dien termijn geene reclames kunnen worden aangenomen.*

Rotterdam den 15 *October* 1860.

Burgemeester en Wethouders voornoemd,

de Secretaris, *de Burgemeester,*

J. L. NIERSTRASZ. J. F. HOFFMAN.

STATEN-GENERAAL.

Tweede Kamer.

Zitting van Maandag 15 October.

Aan de orde is de discussie over de eindconclusien der commissie, in wier handen gesteld waren de stukken betrekkelijk de geloofsbrieven en de verkiezing van de heeren mr. J. Dirks te Leeuwarden en mr. Wybenga te Sneek.

Over de conclusie betreffende den heer Dirks werd slechts eene korte gedachtenwisseling gevoerd. De heer *Lycklama à Nyeholt* betoogde namelijk dat het onjuist zou zijn, dat in Friesland vrij algemeen de gewoonte was aangenomen om den naam des vaders voor den geslachtsnaam te plaatsen; dit was alleen in zwang bij den boerenstand op het platte land. Overigens deelde de spreker mede, dat juist wegens de verwarring van naam, die ontstaan was tusschen mr. Jan van der Veen, thans overleden, en Johannes van der Veen in de Friesche dagbladen niet lang geleden werd aangekondigd, dat de een zich zou noemen mr. Jan en de andere mr. Johannes van der Veen, en dus niet Johannes Cyprianuszoon. — De heer Idserda ondersteunde het gevoelen der commissie betrekkelijk het gebruik des vaders naam bij den geslachtsnaam; daarentegen meende hij dat de aard der Friesche taal wel medebragt om *Dururks* te schrijven in plaats van *Dirks*. — Nadat de heer *Meeussen*, lid der commissie, beide punten kortelijk had beantwoord, op de gronden reeds in het rapport ontwikkeld, werden de debatten gesloten en de conclusie — strekkende om den heer Dirks niet toe te laten en daarvan kennis te geven aan den Minister van Binnenlandsche Zaken — werd zonder hoofdelijke stemming *aangenomen*.

De conclusie betreffende den heer *Wybenga* — strekkende om dien heer *wel* als lid toe te laten — werd zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming *goedgekeurd*.

Regeling der Suiker-cultuur en Contract Pangka.

Daarna is aan de orde de conclusie der commissie, in wier handen gesteld waren de stukken en mededeelingen betreffende de regeling voor de Gouvernements suiker-cultuur op Java en de onderneming Pangka in het bijzonder.

De heer *Rochussen*, minister van kolonien, vroeg het eerst het woord en las eene rede voor, die, snel gesproken, bijkans twee uren duurde. Wij geven hiervan de hoofdtrekken volgenderwijs terug.

De Minister begon met het verzoek te rigten tot den Voorzitter, om de beide conclusien afzonderlijk te doen behandelen. Daarna herinnerde de Minister hoe hij in de zitting van 12 julij jl. geen bezwaar had gemaakt, de regeling der suiker-cultuur aan de Kamer over te leggen zonder echter de bevoegdheid tot regeling aan haar toe te kennen; hoe hij reeds toen had verlangd in de gelegenheid te worden gesteld, om mogelijke aanmerking te bestrijden of toe te lichten; hoe hij later, bij brief van den 21 julij had verklaard, dat de Memorie van Toelichting behoorende tot de suiker-regeling niet was ontworpen met het doel om de regeling in hare onderdeelen en zamenhang voor de Staten-Generaal toe te lichten, en dat hij zich bereid verklaarde tot de verstrekking van de meerdere inlichtingen, hetzij aan de Kamer, hetzij aan de commissie. De commissie had die inlichtingen echter van den Minister niet gevraagd; hare meerderheid heeft een rapport geteekend, aan welks onderteekening de minderheid gemeend heeft zich te moeten onttrekken, omdat haar gevoelen niet juist was teruggegeven. Wel wilde de meerderheid eenige punten wijzigen, maar niet het essentiële en het kwam hier niet op aan op het getal maar op het gehalte. Zoo als de zaak geloopen is, is geen enkele wijziging, door de minderheid verlangd, in het rapport opgenomen, en is zulks erkend door den heer Duymaer van Twist in de zitting van 1 october jl. Er was dus ten aanzien van deze geheele zaak geheel afgeweken van de gewoonte en zelfs was aan den Minister niet gevraagd die nadere opheldering, welke de minderheid had verlangd.

De Minister zou bij de behandeling der beide conclusien zich tot hoofdbeschouwingen bepalen en niet treden in de argumenten welke de meerderheid heeft doen gelden betrekkelijk de onderdeelen der regeling, daar de minderheid die argumenten op zoo afdoende wijze had ontzenuwd, dat de Minister daaraan niet veel had toe te voegen. Nog verder moest de Min. opmerken, dat, omtrent de meest essentiële punten der regeling, de meerderheid de regeling aanbeveelt en aanprijst, zoodat de Minister die punten niet had te verdedigen.

Slechts omtrent een bijzonder punt wenschte de Minister eene mededeeling te doen. Zij betrof § 26 der algemeene grondslagen, betrekkelijk het regt van overname der fabriek door het Gouvernement. De bedoeling was niet juist teruggegeven; zij is thans verduidelijkt; de Raad van State is er op gehoord, en op bevel des Konings is eene nieuwe redactie (die de Minister voorleest) naar Indië gezonden, en zal de Gouverneur-Generaal in overeenstemming daarmede de model-contracten wijzigen.

Daarna ging de Minister over tot de conclusien zelve, en wel in de eerste plaats betrekkelijk de regeling der suiker-cultuur. Die conclusie luidt aldus:

„de Kamer, na kennis genomen te hebben van de „algemeene grondslagen, naar welke de Gouvernements-„suiker-cultuur, alsmede de fabricatie van suiker „op Java wordt in stand gehouden, *handhaaft* haar „besluit van 11 mei jl., waarbij zij heeft verklaard „van oordeel te zijn, dat er behoefte bestaat om de „regels voor de uitgifte van cultuur-contracten in „Nederlandsch Indië te stellen door de wet."

De uitdrukking *handhaaft* was den Minister niet duidelijk. Men kon het uitleggen als *volharden*, dat men de hand wil houden aan eene vorige motie. Alvorens nu een oordeel over zoodanig besluit te vellen, meende de Minister een terugblik te moeten werpen op hetgeen met betrekking tot de suiker-cultuur was voorgevallen. Reeds lang was van alle zijden erkend, dat nieuwe regels voor die cultuur moesten worden vastgesteld. In de zitting van 26 november 1859, toen de heer van Hoëvell daarop aandrong, schetste deze in levendige kleuren de nadeelen van den onzekeren toestand waarin die cultuur verkeerde, de nadeelen eener verlenging der contracten voor slechts twee jaren en de nadeelen van de inkrimping der aanplant. Al deze bezwaren zijn in de nieuwe regeling opgeheven, doch als lid der commissie bestrijdt de heer van Hoëvell thans, wat hij toen heeft voorgesteld. Slechts op één punt is de heer van Hoëvell consequent gebleven; ook destijds drong hij aan op regeling bij de wet. De Minister had toen verklaard, dat het zijn voornemen was, de regeling *niet* te doen plaats hebben bij de wet. Op het einde dier discussie had de Minister herhaald: „ik blijf bij mijn voornemen de zaak niet te rege-„len bij de wet, ik zal het nooit doen bij de wet; „ik ben zeer gehecht aan den grondwettigen regerings-„vorm, maar de regeling van zaken, die de innerlijke „huishouding der Kolonien treffen, kan en mag ik „niet uit handen geven." Dit gevoelen des Ministers was volkomen consequent, na al hetgeen hij vroeger als lid dezer Kamer sedert 1852 had gezegd. Na deze herhaalde en stellige verklaring werd de wet op het koloniaal batig slot over 1857 met eenparige stemmen aangenomen. Kort daarop had de beraadslaging over hoofdstuk XI der Staatsbegrooting plaats. De politieke rigting des Ministers werd toen veelzijdig besproken, en het eind daarvan was dat de begrooting werd aangenomen met 58 tegen 2 stemmen. Deze stemming was des te opmerkelijker, nadat bij § 1 van het verslag over het koloniaal batig slot was gezegd, dat de stemming over *die* wet slechts was eene formaliteit, maar dat bij de stemming over de *begrooting* de rigting des Ministers van invloed moest zijn, en wat nu ook bij gelegenheid van de discussien over die begrooting werd gezegd, zeker is het, dat zij met 58 tegen 2 stemmen werd aangenomen, na des Ministers herhaalde verklaring, dat hij regeling der suiker-cultuur bij de wet nooit zou voordragen. In dat votum meende de Minister althans te mogen zien een *berusten* in die verklaring. Kort na afloop dier beraadslaging zou de Minister dan ook de regeling hebben volbragt, indien hij niet had vernomen dat te Samarang belanghebbenden waren vereenigd om hunne denkbeelden over de aanstaande regeling aan de Regering mede te deelen. De Minister achtte het billijk en nuttig die mededeeling af te wachten en hij gaf daarvan kennis aan de Kamer op den 21 januarij jl. Eindelijk had de regeling plaats en de Minister liet aan elken onpartijdige de vraag ter beantwoording over, of hij verwachten mogt of kon een zoodanigen tegenstand tegen niet regeling bij de wet, als nu wordt ondervonden, nadat herhaaldelijk de Kamer door hare votums als het ware berust had in de verklaringen des Ministers?

Plotseling rigtte in de zitting van 10 mei jl. de heer van Hoëvell eene interpellatie tot de Regering over de regeling der cultuur-contracten, welke interpellatie zich oploste in eene motie van den heer Wintgens, die bekend is. Van waar, vroeg de Minister, die ommekeer tusschen december en mei? Het bijblad is daar. De discussien op 10 en 11 mei werden beheerscht door invloeden, vreemd aan de koloniale belangen, en daarom had de Minister op den 11 mei de Kamer dringend verzocht, voor de toekomst van het Land en de Kolonien, alle politieke nevenzaken ter zijde te stellen, waar het de belangen der kolonien gold.

Wat nu meer bijzonder betreft de eerste conclusie der commissie, betoogde de Minister:

1°, dat art. 59 der Grondwet zegt, dat de behoefte aan regeling bij de wet moet *blijken* te bestaan. Naar des Ministers opvatting, komt zijn gevoelen betrekkelijk dit punt geheel overeen met het gevoelen van den heer Duymaer van Twist, toen deze op 15 december 1858 bepaaldelijk betoogde dat de regeling der cultuur-contracten *niet* bij de wet mogt plaats hebben. De Minister las daarop de volgende zinsnede uit de redevoering van den heer van Twist voor:

„En nu nog een woord over de tweede vraag die „ik gesteld heb, namelijk of de zaak van de cultuur-„contracten bij de wet moet worden geregeld? „Vraagt men mij eenvoudig of het *mogelijk* kan zijn, „dan antwoord ik: dit hangt af van hetgeen men „bij die wet wil bepalen. Zoo men slechts algemeene „beginselen wil vaststellen, dan is het zeer mogelijk; „maar mogt men verlangen af te dalen in bijzonder-„heden, dan is het onmogelijk. De mogelijkheid „hangt dus, naar mijn gevoelen, geheel af van den „inhoud der wet. Maar dit is niet mijne eerste vraag; „*die eerste vraag is: bestaat er behoefte aan zoodanige „wet?* Kan de zaak niet bij Koninklijk besluit „worden geregeld? Wanneer ik vraag *naar de be-„hoefte, dan heb ik het oog op de Grondwet.* Art. 59 „der Grondwet geeft de voorwaarden op van wette-„lijke regeling van Indische zaken. Omtrent sommige „onderwerpen is de behoefte aan wettelijke regeling „bij de Grondwet zelve erkend: het reglement op het „beleid der Regering in Nederlandsch Indië wordt „*door de wet* vastgesteld; het muntstelsel wordt *door „de wet* geregeld; andere onderwerpen, de Koloniën en „Overzeesche Bezittingen betreffende, worden door de „wet geregeld, zoodra de behoefte daaraan blijkt te „bestaan. Voor mij is nu eenvoudig de vraag, of „het gebleken is, dat er voor de cultuur-contracten „*behoefte* bestaat aan eene regeling *bij de wet?*

„Ik zal de geschiedenis der Grondwetsherziening „niet ophalen, zij is aan u allen bekend; ik zal alleen „zeggen, dat naar mijne overtuiging de Grondwet „in het aangehaalde artikel niet wettelijke regeling „heeft toegelaten voor alle onderwerpen, maar die „regeling heeft beperkt. En aan die woorden en den „geest van de Grondwet zal men zich naar mijn ge-„voelen *moeten houden. Ik erken, behoefte is geen „denkbeeld, dat zich in het algemeen door bepaalde „woorden laat omschrijven.* Voor elk speciaal geval „moeten, naar mijn gevoelen, de drie takken der „Wetgevende Magt elkander overtuigen dat er be-„hoefte bestaat; maar in het algemeen regels te stel-„len, *wanneer* die behoefte bestaat, is, geloof ik, „eene onmogelijkheid.

„Maar wat beteekent dan art. 59 der Grondwet „zal men vragen? Ik geloof niet zoo weinig als men „wel eens heeft beweerd. Het zou mij niet moeijelijk „vallen bijv. de behoefte aan te toonen van regeling „bij de wet van drukpers aangelegenheden; het zou „mij evenmin moeijelijk vallen, de behoeften aan te „toonen van vaststelling der koloniale begrooting bij „de wet. Voor die beide onderwerpen zijn speciale „argumenten aan te voeren, welke de bedoelde be-„hoefte in die gevallen aantoonen, en ik onderstel, „dat die behoefte zich van lieverlede meer zal doen „gevoelen; van lieverlede zullen er onderwerpen „opkomen, waaromtrent de behoefte van regeling bij „de wet zal blijken, en dit vooral, wanneer eenmaal, „zooals de Minister van Kolonien reeds heeft voor-„gesteld, de Indische begrooting door de Staten-„Generaal zal worden vastgesteld.

„Ik geloof dus inderdaad dat men genoeg heeft „aan het artikel van de Grondwet, en dat dit ruim „genoeg is om te komen waar men wezen moet.

„Ik verlang dus, met het oog op de Grondwet, „*wanneer men wil hebben regeling van de cultuur of „van de suiker-contracten bij de wet, — zoodanige „bijzondere redenen te hooren aanvoeren, als voor eene „regeling bij de wet van dit onderwerp, meer dan voor „andere onderwerpen pleiten.* Ik kan mij niet te „vreden stellen *met algemeene redeneringen* over de „grootere voordeelen van wettelijke regeling boven „regeling bij Koninklijk besluit; maar ik verlang van „hen, die eene wettelijke regeling verlangen van de „cultuur-contracten, *speciale redenen voor zoodanige „regeling.*" *Zonder zoodanige redenen is het naar „mijne overtuiging volgens de Grondwet niet geoor-„loofd, de bedoelde contracten bij de wet te regelen.*"

De heer van Twist was derhalve in 1858 in zijn uitleg van de Grondwet beperkter geweest dan thans. Thans betoogt hij het omgekeerde van hetgeen hij toen beweerde. Wanneer die spreker *nu* zegt dat de regeling bij de wet behoefte is, dan is het omdat de Minister reactionaar is: dat wil zeggen in eene andere rigting dan de heer van Twist. Is dat criterium, vroeg de Minister, aannemelijk? Het gevolg daarvan zou zijn: „Zoolang gij het mij eens zijt, verlangt de „Grondwet geene wet, maar zoodra ge het met mij „*niet* eens zijt, eischt de Grondwet eene wet."

Het gevoelen des Minister kwam dus volkomen overeen met dat van den heer Thorbecke, toen deze als Minister van Binnenlandsche Zaken verklaarde: „dat hij het zoo zeer als iemand betreurde, dat dit „artikel *zóó* in de Grondwet is opgenomen, vermits „nu, indien het Gouvernement verklaart, de behoefte „tot regeling van een of ander onderwerp niet in te „zien, *het dan niets baat, of de geheele wereld van „het tegendeel overtuigd is.*" Hij voegde er bij dat „hij niet kon *toegeven*, dat men eigendunkelijk, omdat „art. 59 der Grondwet onvolledig was, *eene andere „uitlegging aan dat artikel zou mogen geven.*" Nu wilde de Minister daarmede niet gezegd hebben, dat, wanneer de Staten-Generaal met een wetsvoorstel tot de Kroon mogten komen, als uitvoering eener vroegere motie, zoodanig voorstel geheel buiten invloed zou zijn. Iets anders is het, of de Minister de verantwoordelijkheid zou op zich nemen de Kroon aan te raden aan zoodanig voorstel hare sanctie te geven.

2.° Art. 56 van het Regerings-reglement had geregeld de magt die de suiker-cultuur zou regelen. Met inachtneming van de vijf in dat art. voorkomende voorwaarden, opdat door de inachtneming dier voorwaarden een toestand werd voorbereid, waardoor de tusschenkomst des bestuurs geheel zal kunnen worden ontbeerd, was die regeling opgedragen aan den Gouverneur-Generaal in overeenstemming met de bevelen des Konings. Het aandeel der Staten-Generaal in die regeling was mede bij de wet voorgeschreven; van de genomen maatregelen moet aan de Staten-Generaal bij het jaarlijksch verslag worden mededeeling gedaan.

3.° Gesteld, de Regering erkende de behoefte aan regeling bij de wet; gesteld, dat in de Tweede Kamer een wetsvoorstel werd aangenomen, maar dat het in de Eerste werd verworpen. Wat dan? Moet dan, voor een onbepaalden tijd, de onzekere toestand blijven voortduren, waarin de suiker-cultuur verkeerde, totdat het eindelijk eens gelukken zou tusschen de drie takken der Wetgevende Magt overeenstemming tot stand te brengen, hetgeen zeker niet zonder opoffering van beginselen en zaken zou kunnen plaats hebben.

4.° Gesteld, er ware eene wet tot stand gekomen, maar werkte in een of meer punten niet goed. Dan is afwijking onmogelijk, totdat eene nieuwe wet deze had goedgekeurd. Wie waarborgt dat in korten tijd op nieuw zoo groot verschil van gevoelen tot eenheid zou kunnen worden gebragt. Teregt daarom had art. 56 van het Regerings-reglement aan den Gouverneur-Generaal opgedragen om de regeling in overeenstemming met de bevelen des Konings tot stand te brengen. Men stelde daartegenover, dat de motie van den heer Wintgens geenszins bedoelde regeling bij de wet van bijzonderheden betrekkelijk cultuur en fabricatie; dat men alleen op het oog had regeling van de uitgifte. Dergelijke stelling was nog begrijpelijk, zoolang de regeling niet bekend was, maar onbegrijpelijk komt het den Minister voor, dat zoodanige stelling nog kon worden volgehouden, nu het ieder toch zonneklaar duidelijk is, dat regelen van uitgifte en regelen van fabricatie en cultuur onafscheidbaar aan elkander verbonden waren.

Na dit alles te hebben overwogen, mogt de vraag wel rijzen, waarom werd en waarom wordt op nieuw aangedrongen op regeling bij de wet? De heer Wintgens had bij zijne motie de cultuur-contracten vergeleken bij concessien van spoorwegen en daarom gezegd, geene gunst, geen favoritisme. De Minister was even afkeerig als ieder ander van gunst; in 1852 en in 1856 had hij, met het oog daarop, aangedrongen op de aanneming van het beginsel van uitbesteding, maar gelijk nu was hij altijd van gevoelen geweest, dat men voor de bestaande contracten moest hebben een overgangs-periode gelijkelijk door de billijkheid als door het geldelijk belang van den Staat geboden. Wat de *billijkheid* betreft, er waren immers te regt of ten onregte toezeggingen gedaan. De meening des Ministers werd ten deze gesterkt ook door een merkwaardig artikel in het Bataviaasch Handelsblad, dat anders niet gewoon was de Regering te verdedigen. Miskenning van die toezeggingen zou een verzet hebben te weeg gebragt, die op groote nadeelen voor den Staat hadden kunnen uitloopen. Ten aanzien van het *geldelijk* belang van den Staat, merkte de Minister op, dat er niets minder waar was, dan de insinuatie's die men met betrekking tot dit punt naar het hoofd des Ministers slingerde. Er was geen gunst, geen gift gedaan. Men schijnt te vergeten, dat de contracten niet verlengd worden dan tegen hooger loon, dan tegen grootere voordeelen voor den Staat; niet anders dan dat de fabrikanten de groote voordeelen moeten opofferen, die zij anders ongestoord gedurende den loop van hun contract zouden genieten. Men schijnt ook te vergeten, dat het stelsel van uitbesteding tot beginsel is aangenomen, 1° voor de contracten die niet verlengd zullen worden; 2° voor alle nieuwe contracten, en 3° voor de contracten, die na de verlenging zullen expireren. De uitkomst zou bewijzen dat de gestelde voorwaarden van verlenging niet zoo uitstekend gunstig waren als men het wil doen voorkomen. Reeds nu is het gebleken, dat velen hoogst ontevreden zijn, dat zij niet zullen toetreden en na afloop van hun contract liever den kans der concurrentie willen wagen. Men zag ook over het hoofd, dat, wanneer alle contracten tegelijk werden uitbesteed, bij de zoo noodzakelijke uitsluiting van vreemdelingen, daarvoor geene voldoende prijzen zouden zijn te bedingen. Men weet niet welke schadelijke ondervinding het stelsel van uitbesteding reeds in Indië heeft gehad. Vroeger had de Minister reeds gewezen op het gebeurde met de pakketvaart; hij voegde er nu een ander voorbeeld bij, dat nl. bij de uitbesteding van een transport-onderneming, de bestaande contractant $^1/_{100}$ cent beneden den hoogsten aanbieder was, aan welken laatste de zaak werd gegund; maar op aannemer noch borg kon ooit iets verhaald worden, zoodat de Regering zich eindelijk gelukkig mogt achten, dat de oude contractant de zaak op nieuw wilde aanvaarden. Het stelsel van uitbesteding moet proefsgewijze en geleidelijk worden ingevoerd. De heer Duymaer van Twist, thans voorstander van dat stelsel, waarom heeft hij bij de houtcontracten, een geheel nieuw soort van contracten, dat stelsel niet toegepast? Waarom heeft hij die contracten gegeven aan personen bij keuze? Bij overijlde toepassing van dat stelsel inderdaad, zou men groot gevaar loopen de zes millioenen zuivere voordeelen 's jaars te verliezen, die volgens de nieuwe regeling de suiker-cultuur belooft, indien de prijzen dezelfde blijven. Volgens de staten van den laatsten oogst waren geproduceerd 1,640,000 picols; daarvan bleven ter vrije beschikking 808,000 picols; aan het Gouvernement werden geleverd 831,000 picols. Volgens de nieuwe regeling zou het Gouvernement hebben ontvangen 1,093,000 picols, dus 262,000 picols meer, die *f* 8 per picol kostten en waarvoor *f* 16 worden ontvangen, dus ruim 2,000,000 meer. De *meerderheid* der commissie erkent dan ook, dat die regeling *groot voordeel* aan den Staat zal opleveren; zij berekent zelfs, dat de laatste oogst, ware de regeling reeds ingevoerd, aan het Land 3½ à 4 millioen zou hebben opgebragt! En vlak onder deze verklaring verklaart de commissie dat de regeling zou hebben plaats gegrepen *ten nadeele* van de schatkist! Welke naam, vroeg de Minister, kan en moet men aan deze tegenstrijdigheid geven?

Waaraan zijn toe te schrijven de zoo groote voordeelen, die de suikerfabriekant thans geniet? De fabriekant is die voordeelen verschuldigd aan het stelsel van het fixum, ingevoerd door den Gouverneur-Generaal Duymaer van Twist. In 1855 onder het bestuur van den heer Duymaer van Twist werden contracten gewijzigd, waarbij bepaald werd, dat van het eerste contract het Gouvernement zou ontvangen 23 en van het tweede contract 17 picols per bouw.

Het eerste contract leverde op 9200 picols, het tweede 6800 picols. Waren op die twee contracten de nieuwe regelen vastgesteld, dan zou de Staat van die twee fabrieken *meer* ontvangen hebben 9656 pic., gelijk staande met *f* 77,948 per jaar. Het was ook de heer Duymaer van Twist die in 1855 den prijs van de suiker bepaalde op *f* 10 voor n.° 18, terwijl bij de nieuwe regeling de prijs is aangenomen van *f* 8 voor n.° 16, uitmakende een verschil van *f* 1 per picol of *f* 90,000 per jaar op de twee fabrieken, volgens de contracten, uitgegeven door den heer Duymaer van Twist. (De Minister voegt hierbij nog andere voorbeelden, die hij zelfs verklaarde met nog eene nieuwe reeks te kunnen aanvullen.) Dit voor de schatkist zoo nadeelig fixum is dan ook bij de nieuwe regeling niet bestendigd. Ofschoon de contractant zooveel minder ontvangt, als de heer Duymaer van Twist hem gunde, zal er voor hem toch nog prikkel genoeg overblijven tot vermeerdering der productie; maar het Gouvernement zal *nu* van die vermeerdering zijn deel ontvangen. De meerderheid der commissie heeft dan ook dat stelsel van fixum afgekeurd en zich met het nieuwe stelsel vereenigd. Zonder overdrijving durft de Minister dan ook verzekeren, dat de netto winst der suiker-cultuur van zes millioen zal stijgen tot twaalf millioen of meer. Over de jaren 1852—1855 was de productie gemiddeld 32 picols en 82 katties; over 1856—1858 39 picols en 19 katties. Er was dus vooruitgang, maar nog lang niet genoeg. Op bladzijde 139—140 van de bekende memorie der suiker-contractanten werd gemeld dat de gemiddelde productie moest zijn 65 picols, maar zou kunnen stijgen tot 98. Om daartoe te geraken had men noodig nieuwe kostbare toestellen, en *daarom* is de verlenging geschied voor niet minder dan 10 jaren (gelijk vroeger bij de Passaroeangsche contracten), omdat men moest verwachten, dat tot dergelijke groote uitgaven niet zou worden besloten, wanneer hij, die de kosten doet, niet verzekerd ware daarvan ook gedurende zekeren tijd de vruchten te plukken. De Minister eindigde, wat dit punt betreft, met te herinneren, hoe hij, met zijne overtuiging, dat regeling bij de wet niet mogt of kon plaats hebben en dat de Staat bij eene spoedige regeling grootelijks zou worden gebaat, stond tegenover de motie van 11 mei jl. Hij begreep volkomen dat zijne stelling daardoor zeer moeijelijk werd, en in dien moeijelijken toestand stond hij ook nu tegenover de conclusie der commissie, strekkende om die motie te handhaven. Wat zal het gevolg zijn zoo de Kamer daarmede zich vereenigde? De Minister moest het antwoord op die vraag aan de wijsheid der Vergadering overlaten. Naar des Ministers gevoelen behoorde de Kamer thans het initiatief te nemen, zoo als zij begrijpen zou dat nuttig ware, nu de Kamer alle hulpmiddelen onder haar bereik had; daarom zou z. i. de motie moeten strekken om de stukken te deponeeren ter griffie, ten einde de leden daaruit aanleiding mogten nemen een voorstel van wet te doen.

De Minister ging daarna over tot de bestrijding der tweede conclusie. Vooraf veroorloofde de Minister zich eenige algemeene opmerkingen: 1°, dat er vooral in een bestuur van Kolonien nu en dan zaken voorkomen, welke niet geheel naar vaste regels kunnen worden behandeld. Als voorbeeld daarvan haalde de Minister aan eene daad van den gouverneur-generaal Duymaer van Twist in 1855. Met het vooruitzigt dat de handel van Japan zou worden opengesteld, werd door dien Gouverneur-Generaal van Gouvernementswege de Kambang-pacht overgenomen. Daargelaten of het doelmatig was van den vrijen handel voor te bereiden door een monopolie bij het Gouvernement te bestendigen, daargelaten ook of de maatregel niet ontijdig was, wees de Minister slechts op de voorwaarden van dien afkoop. Voor winstderving werden uitbetaald *f* 225,000, aan goederen en gebouwen *f* 111,000, te zamen *f* 361,000. De transactie liep over de jaren 1855 en 1856, de pacht-factuur was beperkt tot een bedrag van *f* 50,000; de heer Duymaer van Twist nam dus aan dat op een kapitaal van één ton twee tonnen konden gewonnen. Met cijfers kon de Minister overigens aanwijzen, hoe weinig van die *f* 361,000 is teregt gekomen. Zeker is het intusschen dat, toen de Minister lid der Kamer was, bij die transactie niet anders kon begrijpen dan dat het Staatsbelang zulks had gevorderd; maar als lid der Kamer stelde hij Minister daarover geen afkeurend votum voor. Dit feit verklaarde de Minister nog met eenige andere te kunnen vermeerderen.

Eene tweede algemeene opmerking was deze: De beoordeeling van zaken als de onderwerpelijke kon zelden in abstracto, maar moest billijkerwijze in concreto geschieden. In de lange ambtelijke loopbaan

des Ministers had hem geene zaak onaangenamer getroffen dan deze. Van den eenen kant drukte de verpligting om de inlandsche bevolking voor overdrijving van lasten te beschermen; van den anderen kant stonden contractanten die ter goeder trouw dwaalden. Gerust durfde de Minister verklaren dat nooit met meer strengheid dan in deze zaak gewaakt is voor de bescherming van den Javaan. Groote voldoening had de Minister ondervonden toen Hooggeregtshof in Indië en Hooge Raad in Nederland de Regering in het gelijk hadden gesteld, maar de Min. voegde er bij, dat toen het beginsel had gezegevierd, hij het betreurde dat men het beginsel der schadevergoeding even streng had toegepast; omdat hij overtuigd was, dat de contractanten, mannen in administratie en zeedienst gunstig bekend, te goeder trouw van hun regt overtuigd waren en ten gevolge van die overtuiging van hun eigendom ontzet waren. Het was mogelijk een gevoel van billijkheid, zoo niet van meewaarigheid, dat den Minister had geleid. Zou dit zoo laakbaar zijn, daaraan eenigermate toe te geven, indien het geschieden kon zonder schade van den Staat?

Intusschen deed zich eene andere omstandigheid voor. Het was de executoriale verkoop van de fabriek van den heer van Vloten ad *f* 206,000. De Minister achtte die vervreemding onmogelijk, op grond van het verband dat op de fabriek als eerste hypotheek stond. Welke waarde kon het gebouw dan ook hebben, indien bij den koop niet het vooruitzigt bestond tot aanplant, en inderdaad bleek het al zeer spoedig dat werkelijk uitzigt daarop moest geacht worden te bestaan. Bleef de verkoop gehandhaafd, dan zou voortaan van de fabriek Pangka aan het Gouvernement niets worden geleverd; de fabriek zou in vrije cultuur overgaan. Vroeger leverde zij op 40 picols per bouw; neemt men de gemiddelde opbrengst slechts op 36 picols a 400 bouws, dan zal het Gouvernement thans ontvangen 9600 picols en bij een aanplant van 500 bouws 12,000 picols, uitmakende een voordeel van *f* 76,800 of van *f* 96,000. Het Staatsbelang vorderde dus dat de Gouvernements-cultuur bij de fabriek Pangka behouden bleve. Wel verre dus van dat Staatsbelang uit het oog te hebben verloren, was het met de meeste gemoedelijkheid behartigd geworden.

De vraag of er aanleiding geweest is tot eene transactie, heeft de minderheid der commissie bevestigend beantwoord. Met dat gevoelen vereenigde zich de Minister. Hij erkende wel dat een scherpzinnig pleiter gronden kon vinden om geen grond voor de transactie te vinden, maar hij kon niet aannemen dat een scherpzinnig pleiter (de heer van der Linden) zijnen cliënt eene procedure zou aanraden, als hij geenerlei kans zag die te winnen. En inderdaad, was de gang der procedure zoo zeker? Oordeelt de regter in appèl niet naar den *letter* van het arrest en was deze niet in het nadeel van het Gouvernement? Maar al had het Gouvernement ten principale gezegevierd, de schaderekening was in Indië niet gedebatteerd, en men mag zeker aannemen dat er posten op voorkomen die niet zouden zijn toegewezen. (Hier treedt de Minister in eenige bijzonderheden omtrent die posten, ten betooge dat de toewijzing daarvan niet zoo zeker was.) Waarom nu, vroeg de Minister, spreekt het rapport van de bekende schrijffout en waarom zwijgt het van de schaderekening? Is het rapport daardoor niet onvolledig en laadt het niet den schijn van partijdigheid op zich. Er waren dus termen genoeg aanwezig tot transactie. Welke was nu de eerste grondslag daarvan? Het eindarrest had de fabriek *niet* verklaard vervallen; de prijs daarvoor was dus geconsigneerd in de consignatiekas. Deze betwistbare en betwiste som werd nu verdeeld in twee helften; elke der partijen kreeg eene helft. Maar er is meer. De artt. 5 en 6 bevatten bepalingen, waaromtrent de minderheid der commissie inlichtingen verlangde. De redenen waarom die bepalingen werden aangegaan zijn de volgende:

1°. De toelating maakte een deel uit van de transactie; want anders ware zij niet tot stand gekomen.

2°. De voorwaarden waarop de toelating plaats vond zijn volkomen in overeenstemming met de nieuwe grondslagen. De levering is bepaald voor 2/3 aan het Gouvernement, de prijs tot *f* 8 per picol, zoodat bij 400 bouws aanplant het Gouvernement een jaarlijks voordeel van *f* 76,800, en bij 500 bouws van *f* 96,000 geniet.

3°. De Gouvernements aanplant zou niet hebben kunnen worden volgehouden, zoodat het Indisch bestuur reeds had voorgesteld de aanplant over 1860 te staken. De zoogenaamde vrije cultuur zou dan de Gouvernements cultuur vervangen hebben en de Staat zou jaarlijks hebben verloren *f* 76,800 of *f* 96,000. In ieder geval zou het, met het oog op het aanhangige proces bedenkelijk geweest zijn over te gaan tot eene uitbesteding. Dit kon niet geschieden dan na afloop van het proces en vele jaren zouden daardoor onvruchtbaar zijn verloren gegaan. Zelfs indien uitbesteding mogelijk geweest ware, dan nog zouden twee oogstjaren zijn verloren gegaan, want al. *c* van § 27 der algemeene grondslagen gebiedt de aankondiging eener uitbesteding een jaar te voren. Het Gouvernement zou dus veel meer hebben verloren dan het opgeofferde deel van hetgeen gestort was in de consignatiekas.

Er was nog een ander gezigtspunt waaruit men de transactie moest beoordeelen en waardoor zou vervallen al het odieuse dat men verspreidde, alsof men iets uitgevonden had om bedektelijk te doen wat men niet openlijk durfde wagen, gunstelingen bevorderen. Des Ministers voorganger had het stelsel aangenomen: geene uitbesteding, maar goede keuze. Over het algemeen was de Minister het eens met dat stelsel; maar men was in het algemeen ook te afgunstig dan dat men niet goede keuze veroordeelen zou. Men moest dus, om de publieke opinie voldoening te geven, voet geven aan het stelsel van concurrentie. Uitgaande van zijn stelsel, had de minister Mijer op 7 nov. 1856 aan de heeren Bronkhorst en Gallois te kennen gegeven dat, na afloop van het onderzoek ten aanzien van de suiker-cultuur het contract Pangka hun zou worden toegekend, onder bepaling van de uitgestrektheid aanplant van minstens 400 bouws, om op te klimmen tot 800 als de omstandigheden dat gedoogden. Deze toezegging werd gegeven 1½ jaar vóór des Ministers optreden. In december 1858 herinnerde de heeren B. en G. den Minister aan de gedane toezegging. Het was kwestieus of die toezegging voor den Minister verbindend was. Van den eenen kant had de vorige Minister gesproken in naam der Regering, en is het onbestaanbaar dat verbindtenissen met derden aangegaan, door opvolgende Ministers niet zouden worden nagekomen.

Van den anderen kant waren de voorwaarden niet vooraf bepaald, zoodat van die zijde de toezegging niet als volstrekt verbindend kon worden beschouwd. Op 17 december 1858 gaf de Minister te kennen dat hij genegen was aan de toezegging gestand te doen, wanneer er met een nieuwen ondernemer werd gecontracteerd anders dan bij concurrentie. Op een nader adres der heeren B. en G. antwoordde de Minister, dat wanneer de Regering mogt overgaan te beschikken over Pangka, hunne belangen niet buiten overweging zouden worden gelaten. Zoo stond de zaak, en toen nu de Minister begreep, dat de spoedige begeving van het contract allernoodzakelijkt was, indien het Gouvernement de voordeelen der cultuur van die fabriek wilde behouden, werden ook de artt. 5 en 6 in de transactie opgenomen. Na al het gebeurde kon de heer van Vloten moeijelijk naar Java terugkeeren en ook daarin zag de Minister een middel, om buiten de Regering om toch voldoening te geven aan de eenmaal gedane toezegging. De pleitbezorger van den heer van Vloten (de heer v. d. Linden) deelde den Minister mede, dat, indien zijn cliënt met den heer Gallois zou kunnen overeenkomen betrekkelijk eene overdragt van de fabriek, dan ook deze moeijelijkheid voor het Gouvernement zou zijn uit den weg geruimd. Die overeenkomst had plaats; de voorwaarden waarop zij gesloten werd zijn vreemd aan het Gouvernement, maar dit kon de Minister verzekeren, dat de heer Gallois de overdragt *à titre onéreux* had verkregen.

De transactie was derhalve niet gesloten uit gunst, maar zij was gesloten om gestand te doen aan eene toezegging van het Gouvernement, waardoor in of buiten regten zoodanige aanspraak was ontstaan, dat, zoo men tot uitbesteding had willen overgaan, van die zijde oppositie waren te vreezen geweest. Men had ook gevraagd: wat zou Pangka niet bij uitbesteding hebben opgebragt? De Minister antwoordde, niets meer dan thans verkregen is: 2/3 van de productie en *f* 8 per picol. Ook bestaat er geen strijd tusschen de uitgifte gedurende 20 jaren en de nieuwe grondslagen. Er is voor *nieuwe* ondernemingen gesteld een termijn van 20 jaren, omdat de oprigting der fabriek gepaard gaat met enorme groote kosten. De fabriek Pangka is wel geen nieuw contract, maar al de groote kosten, aan de oprigting eener fabriek verbonden, zullen ook *hier* moeten worden gemaakt. Er bestaat dus wel degelijk grond voor een termijn van 20 jaren.

Stelt men voor- en nadeelen van de transactie tegenover elkander, dan wees de Minister op de volgende uitkomsten:

a. Indien het proces ten principale verloren ware, dan zou het Gouvernement niet hebben ontvangen *f* 206,000 en blootgesteld zijn geweest aan eene procedure voor hoogst aanzienlijke schadevergoeding.

b. Indien het Gouvernement het proces ten principale had gewonnen, maar de schaderekening ten deele niet zou zijn toegewezen, dan zou minder zijn ontvangen dan *f* 206,000.

c. Indien het Gouvernement op beide punten had gezegevierd, dan zou het in *ééns* *f* 103,000 *meer* hebben ontvangen, maar verloren hebben gedurende 20 jaren jaarlijks *f* 76,800 of *f* 96,000.

d. Al ware overgegaan tot de uitbesteding, dan nog zouden zijn verloren gegaan twee oogstjaren tot een bedrag van *f* 153,000 of van *f* 180,000, en dus te bovengaande de som die nu bij wijze van transactie is afgestaan.

De Minister verklaart plegtig, dat hij gemeend heeft en nog meent, dat door de afdoening, op *die* wijze van eene langgerekte procedure 's Lands belang met zorg en gemoedelijkheid is behartigd.

Mogelijk ware het voorzigtiger geweest 's Lands belang minder te behartigen en voor zich zelf te zorgen. Mogelijk ware het voorzigtiger geweest te zeggen: Hoe veel kosten het proces ook na zich slepe, al moet de Staat ook schade lijden, al moeten de voordeelen voor den Staat voor altijd verloren gaan, al moeten vroegere toezeggingen in den wind worden geslagen, ik voor mij wil liever blijven verschoond. Het ware misschien voorzigtiger geweest, maar *ondenkbaar* is het, dat, wanneer hij niet gemeend had het Staatsbelang te bevorderen, hij de transactie zou hebben aangegaan met den advocaat van den heer van Vloten, die als lid der Kamer staat in de gelederen der oppositie. Hij vraagt aan de Kamer of het gezond verstand zou medebrengen dat hij die transactie zou hebben aangegaan? De Minister gaf op grond van een en ander in overweging om te besluiten:

1°, de stukken betrekkelijk de suikkerregeling ter griffie te deponeren, ten einde aanleiding te geven tot het voorstellen van eene wet, waardoor de Kamer zou kunnen komen tot eene uitkomst, terwijl handhaving eener motie hoegenaamd tot geene uitkomst leiden zou, en 2°, dat de Kamer betrekkelijk de dading, aangegaan ten opzigte van het contract Pangka, berust in de gegeven mededeelingen.

Dit zou noch goed- of afkeuring inhouden over eene handeling, waaromtrent de meerderheid der commissie zelfs geene nadere ophelderingen aan den Min. heeft gelieven te vragen.

De Minister gaat daarop over tot de behandeling der vraag: of hij zich wel vleijen mogt zoodanig besluit, als door hem wordt voorgesteld, door de Kamer te zien aangenomen?

De Minister vreest, dat hij, door niet acht te geven op de motie van 10 mei, zich schuldig gemaakt heeft aan miskenning van de magt — hij wil niet zeggen almagt — van de Kamer. Dagelijks staat de Min. buiten de Kamer bloot aan boosaardige insinuatien en aan scheeve voorstellingen van zaken en toch, ondanks dat alles, vreesde hij dat de Kamer zich zal vereenigen met het voorstel eener onvoltallige commissie, die weigerde inlichtingen te ontvangen, waarvan de minderheid buiten magte is zich hier te doen hooren en waarvan de meerderheid bestaat uit mannen, die reeds vooraf zich verklaard hadden voor regeling bij de wet en alzoo reeds vooraf in hun oordeel bevangen waren.

Deze beschouwingen konden wel eens weerklank vinden onder de Natie. Even als de commissie maakt ook de publieke opinie hare conclusien. Overigens wat hem zelven betrof, zal hij die conclusien der meerderheid niet opvatten als eene afkeuring van de door hem gevolgde rigting. Immers herinnerde de Minister hoe de heer Wintgens, voorsteller der motie van 11 mei ll., herhaaldelijk had verklaard dat die motie niet de minste vijandige bedoeling had tegen den Min. van Kolonien, en hoe ook de heer van Nispen, lid der commissie, zich herhaaldelijk in dien zin had uitgelaten. Na dergelijke uitdrukkelijke verklaringen, zou de Min. deze zaak beschouwen als op zich zelve staande; hij zou er geen votum van vertrouwen uit maken; hij zou dit beschouwen als eene overdreven gevoeligheid. De Min. zeide daarom niet dat hij niet had dringende behoefte aan ondersteuning zijner rigting. Die rigting werd in het openbaar op het hevigst aangevallen en zijne daden werden allerhonendst gegispt. Hij behoefde dus vooral de ondersteuning van de Vertegenwoordiging. Moest hij die in de toekomst derven, hij zou zich niet durven noch willen belasten met het bestuur der Kolonien. Hij verlangde dus weldra eene grondige en openhartige discussie bij eene behoorlijk voorbereide en voltallige Kamer. Bij die gelegenheid zou hij ook omtrent de hoofdkwestie, den vrijen arbeid, bewijzen overleggen van de vele misbruiken die daarbij plaats grijpen en wanneer de Kamer dan de waarheid zou kennen, zal zij niet langer door den schijn misleid worden; en hier verklaarde de Min. dat hij daarbij ook op het oog had de verkeerde berigten, die gegeven waren omtrent het gebeurde te Cheribon.

Welke was de rigting van den Minister. Zeven jaren geleden had hij een boek uitgegeven (*Toelichting en verdediging van eenige daden van mijn bestuur in Indië*). Hetgeen hij toen gezegd had, herhaalt hij ook nu: „zoolang de Nederlandsche schatkist regtstreeksche „geldelijke bijdragen uit de koloniale middelen even „min ontberen kan, als de Nederlandsche handel en „scheepvaart de welvaart en bedrijvigheid die door „het thans bestaande stelsel verspreid worden, zal ik „in 's Lands Vergaderzaal mijne stem verheffen „tegen het verlaten van beginselen, waardoor naar „mijne overtuiging eenig en alleen dit tweeledig doel „kan worden bereikt; zonder echter van eene aan „onze bescherming en zorgen toevertrouwde bevol„king meer te willen vergen dan met haar geluk en „haar welvaart bestaanbaar is; — dat ik elke over„drijving zal bestrijden en ijverig medewerken, om „beradene, nimmer stilstaande vooruitgang en verbe„tering, met zaakkennis en beleid daargesteld, op„regtelijk te bevorderen; ofschoon ik daardoor niet „geacht wensch te worden onvereenigbare stelsels te „willen overeenbrengen. In dit opzigt maak ik de „volgende woorden van onzen geleerden landgenoot, „den hoogleeraar mr. C. W. Opzoomer, gaarne tot de „mijne: „„„De verschillende elkander bestrijdende „„„stelsels te vereenigen, is altijd de mislukte poging „„„geweest van het elekticisme. Maar wil men op den „„„weg van het volksgeluk, noch bestendig voortholl„„„len, noch somtijds in diepen slaap liggen, om dan „„„weder nog driftiger voort te hollen; wil men, met „„„langzamen en zekeren tred, rustig voortgaan en „„„stelt men zich de geneigdheid om te behouden met „„„het talent om te verbeteren als het ideaal van den „„„Staatsman voor; het is alleen de methode der *er*„„„*varing*, die zulk een ideaal doet bereiken!"""

Aan deze verklaring van beginselen kon gerustelijk des Ministers daden worden getoetst. Hij herinnerde zich in 1826 tegenwoordig te zijn geweest bij debatten in deze Kamer, waar men *toen* O.-I. vergeleek met een calamiteusen polder, en men er ernstig om dacht om O.-I. te verkoopen. Toen de Min. 20 jaren geleden als Min. van Finantien was opgetreden, waren er weinigen in den Lande, die hoop hadden de finantien te redden, maar de Min. had vertrouwen èn op de veerkracht èn op de productive kracht van N.-I. De uitkomst had dat vertrouwen ten volle geregtvaardigd. Laat ons, — eindigde de Min. — toch behouden hetgeen ons tot zoo'n grooten zegen strekt en zonder overdrijving verbeteren. Op den weg der verbetering is reeds veel gedaan; maar veel te doen blijft er nog over; vooral hebben wij groote verpligtingen te vervullen jegens de inlandsche bevolking, die wij moeten beschermen tegen onderdrukking van wien ook. Ziedaar M. H. het programma, waarop ik weldra uwe ondersteuning zal komen vragen en waarmede ik zal staan of vallen. Gaarne wil ik mij nog langer getroosten een leven van opoffering en van zorg, maar ook van miskenning; maar opoffering van overtuiging, dat getroost ik mij niet.

De Voorzitter stelt voor en de Kamer besluit alsnu om, ingevolge het verzoek van den heer Minister van Kolonien de discussie te splitsen en alzoo in de eerste plaats te behandelen de conclusie betrekkelijk de regeling der suiker-cultuur.

De heer *Duymaer van Twist*, lid der commissie, behandelde eenige door den Minister aangegeven punten. De commissie had geene nadere inlichtingen gevraagd, gelijk de Minister gemeend had, omdat zij die niet behoefde, evenmin, naar hij oordeelde, als de Kamer. Uit vroegere votums geloofde hij niet dat moest worden opgemaakt dat men de rigting van de koloniale politiek goedkeurde; daarin dwaalde de Minister. Ommekeer van gevoelens had hier niet later plaats gehad, want reeds vroeger hadden velen blijken gegeven omtrent deze aangelegenheid van hetzelfde oordeel te wezen. Aangaande het regt verstand van art. 59 der Grondwet had de Minister eene meening geuit, waarin hij niet deelen kon; vooral had dit betrekking met opzigt tot het verklaren dat er behoefte was de regeling van eenige zaak al of niet bij de wet te doen plaats hebben. Art. 56 van het Regeringsreglement achtte hij niet duidelijk genoeg omschreven om hier te worden toegepast, en bij al het voorgevallene in deze zaak had hij dus juist gevoeld dat hier behoefte aan eene wet was. Onzeker was het wel dat eene wetsvoordragt door de Eerste Kamer zou zijn aangenomen, maar die twijfel had geene redenen mogen zijn om geen ontwerp in te dienen. Ware er eene verkeerde wet vastgesteld, dan had de Gouverneur-Generaal, volgens de hem verleende magt, in dringende omstandigheden daarin verandering kunnen brengen. Gevaar voor spoedige verandering bestond er niet, aangezien men slechts noodig had algemeene regelen daar te stellen. Was er zoodanig gevaar bij eene wet, hetzelfde bestond dan voor de nu vastgestelde regeling; doch ook deze kon de Gouverneur-Generaal wijzigen. De Minister had gewezen op de door hem spreker, voorstander van uitbesteding, uitgegeven houtcontracten; hij had zoo gehandeld, omdat die zaak nieuw was. Omtrent de verandering van de hoeveelheid suiker door nieuwe contractanten aan het Gouvernement te leveren, en de redenen, die daartoe geleid hadden, gaf hij zijn oordeel te kennen, meenende hij, dat deze niet die uitkomsten zou leveren, welke de Minister dacht.

Daarna toetste hij de bepalingen der bedoelde regeling van de suikercultuur aan die van het Regeringsreglement. Vooreerst deed hij dit met betrekking tot art. 60, rakende de verpligting van den Gouverneur-Generaal om de industrie aan te moedigen. De geschiedenis van dat artikel leerde, zijns inziens, voldoende, dat hier van particuliere industrie sprake was. Dat voorschrift, in verband met deze regeling gebragt, geloofde hij, dat de vrije industrie mede vaste grondslagen noodig had om zich te ontwikkelen. Omtrent deze mogt men zich niet onzijdig noch vijandig verklaren, want onzijdigheid stond gelijk met vernietiging, en om die reden wilde hij de regelen vastgesteld hebben om zich uit te breiden. Tegelijk met de grondslagen tot regeling van de Gouvernements-cultuur met betrekking tot de suiker, had men alzoo ook die voor de vrije cultuur moeten daarstellen.

Ten tweede toetste hij de regeling van art. 56 in verband met art. 60. Hij vergeleek die beide artikelen met elkander: de rigting van het Regerings-reglement, meende hij, was voor de vrije cultuur, die dadelijk moest aangemoedigd worden; in die vrije cultuur lag de toekomst van Indie opgesloten; het thans bestaande cultuurstelsel was eene afwijking van het goede beginsel. Over die rigting mogt geen twijfel bestaan; aan den vrijen arbeid moest men een terrein geven. Art. 56 bevatte zijns inziens bepalingen, die daartoe leiden zouden. De nieuwe regeling der suiker-cultuur daarentegen achtte hij strijdig te zijn met het door hem verdedigde beginsel, welk punt hij in eenige bijzonderheden naging, gelijk hij ook meende dat de belangen der bevolking hierbij niet bevorderd werden. Niets kwam daarin voor tot voorbereiding eener regeling op vrijwillige overeenkomsten.

Ten derde behandelde hij nog nader de vraag, of deze zaak bij de wet moest worden geregeld. In algemeenen zin was er reeds bepaald dat er behoefte was om dit te doen, en die behoefte bleek nog nader na het verschil van gevoelen, hieromtrent bestaande. In bijzonderheden wilde hij daarbij niet treden, maar alleen grondslagen gevestigd hebben.

De heer *Rochussen*, minister van kolonien, beantwoordde den vorigen spreker nog kortelijk. Indien de commissie niet ware afgeweken van de parlementaire gewoonte, dan zou de Min. zijne inlichtingen schriftelijk hebben medegedeeld en zou de heer v. T. die beter hebben kunnen volgen. De Min. had niet gesproken van eene adhaesie betrekkelijk het votum van dec. 1857, maar alleen van een *berusten*. Het stelsel van den heer v. T., waarom *nu* wel eene wet en in 1858 *geen* wet noodig was, kwam alleen hierop neer *nul n'aura de raison que nous et nos amis*. Wanneer de voorschriften aan den Gouv.-Gen. gegeven zoo gedetailleerd waren, dan moest de heer v. T. uit eigen ondervinding weten, dat zulks geschiedde omdat de voorstellen zelve van den Gouv.-Gen. afkomstig zijn. Wat de hout-contracten betreft, de Min. had die handeling van den heer v. T. volstrekt niet afgekeurd, maar haar bijgebragt als een bewijs dat uitbesteding niet in alle omstandigheden mogelijk was. Het verband tusschen Gouvernement en vrije industrie betrof een groot beginsel dat de Minister nader in eene speciale discussie wenschte te behandelen. Alleen wilde de Minister er thans dit van zeggen. Wanneer onzijdigheid bij de vrije industrie zou gelijkstaan met vernietiging, dan wenschte hij te vragen of die onzijdigheid ook niet kon na zich slepen vernietiging van de Gouvernements-cultuur. Men wilde *regeling* der vrije suiker-cultuur. De Minister begreep deze uitdrukking niet. Wie bijv. bemoeide zich met de vrije suiker-cultuur in de Bataviasche ommelanden? Bedoelde de heer van Twist eene regeling gelijk hij in 1858 voorstelde om nl. de vrije industrie met 7½ picol per bouw te belasten? De heer van Twist heeft daarvan dit maal niet gesproken. Overigens is de bestendiging van de Gouvernements-cultuur door de meerderheid der commissie goedgekeurd. Het mogt zijn, dat de thans genomen maatregelen die cultuur gedurende 10 jaren voor ondermijning zal beschermen, dan zal ten minste nog voor 10 jaren Nederland in het genot zijn van voordeelen die het van spoor- en waterwegen zal voorzien. De Minister geloofde niet, dat dit de kwade zijde van de zaak was.

De heer *van Nispen van Sevenaer*, lid der commissie, verklaarde mede dat er geene reden voor deze bestond om nadere inlichtingen te vragen. Hij deed de moeijelijkheden uitkomen waarin de commissie met betrekking tot de beoordeeling dezer zaak was geweest. De hoofdvraag bij haar was, of er behoefte bestond om dezelve bij de wet te regelen, vooral uit aanmerking van de belangen der bevolking. Waarborgen waren er niet, dat de nu bedoelde regeling onveranderd zou blijven bestaan; op verandering was reeds door fabriekanten aangedrongen. Bepalingen kwamen daarin voor, strekkende om haar niet overal toepasselijk te verklaren. Zekerheid bestond er niet dat de bevolking en de Staat daarbij veroordeeld zouden worden. Om al deze redenen had hij zich met het voorstel van de meerderheid der commissie vereenigd, als blijvende bij zijne vroegere geuite gevoelens, welke ook na onderzoek van de vastgestelde regeling niet veranderd waren.

De heer *van Hoëvell* wijst er op, dat geen der leden de conclusie heeft aangevallen. Na het zaakrijk betoog van den heer van Twist, dat de vastgestelde regeling is in strijd met de wet, kon hij daarover het stilzwijgen bewaren. Hij wil den Min. niet hard vallen, maar slechts enkele punten aanroeren. Het gebeurde in mei heeft den Minister verrast, na hetgeen in december is voorgevallen, Waarom bij de discussie over de begrooting geen voorstel tot wettelijke regeling? Om twee redenen: 1°, omdat wij vertrouwden dat de Minister, eenmaal tot de regeling overgaande, van ons gevoelen zou worden overtuigd. Maar 2.° hadden wij een anderen steun, omdat toen de Minister lid was van een ander Kabinet en een Min. van Finantien naast zich had, van wien zelfs eenmaal het beginsel van wettelijke regeling is uitgegaan; maar wien heeft hij thans naast zich, een geheel anderen Minister van Finantien, thans afwezig. Maar spreker vertrouwt dat de Minister zijne rede zal lezen en dan.... zal antwoorden.

Het stelsel van dezen President-Minister is *virtus post nummos*. Als lid der Kamer heeft hij, toen jong Indisch specialiteit, dat stelsel breedvoerig ontwikkeld. Spreker neemt aan dat de Minister op het belang der schatkist in de eerste plaats heeft gelet, maar adviezen van particuliere belangen hebben hem op een dwaalspoor gebragt. Een eigenlijken aanval op het verslag heeft hij van den Minister niet gehoord; hij had eene paragraafsgewijze behandeling des Ministers verwacht en verlangd. De taak der commissie is na de rede van den heer van Twist afgeloopen. Nogtans is de commissie bereid verdere inlichtingen te geven aan die leden, die zulks mogten verlangen.

De heer *Rochussen*, minister van kolonien, verklaarde dat de toelichting, door den heer v. T. gegeven, waarom hij verlangde regeling bij de wet, van dien aard was, dat, indien de Kamer de conclusie aannam, zij ook zou stemmen voor het stelsel van vrijen arbeid, gelijk dat lid dien begrijpt. Daarom achtte de Minister, en daarom alleen, de conclusie niet onverschillig. Behalve dat moest hij den heer v. Hoëvell antwoorden, dat des Ministers voorstel omtrent de teneur der conclusie niet strekte om in de zaak te berusten, maar juist om aan de Kamer gelegenheid te geven tot eene uitkomst te komen, en niet over te gaan tot eene ijdele herhaling van eene verklaring. Elk lid zal dan gelegenheid hebben eene wet voor te stellen en dan zal men zien wat er is van die wet, wat er is van die grondslagen en van dat onverbreekbare verband tusschen hoofdbeginselen en regeling der details; en dan zal de Kamer minder dan ooit uit het oog verliezen, dat 34 jaren geleden in deze zelfde Kamer Java in zoodanigen toestand verkeerde dat het bij een calamiteusen polder vergeleken moest worden.

De heer *van Voorthuysen* betoogde dat het hier gold een groot beginsel: de ontwikkeling der Koloniën. Tegenover de autoriteit van den hoogleeraar Opzoomer, aangehaald door den Minister van Kolonien, stelde hij over de autoriteit 1°, van een Franschen hooggeleerde (den naam niet genoemd), en 2°, van den hoogleeraar Vissering, ten betooge dat vrije ontwikkeling van onze kolonien de voorkeur verdiende boven dwangcultuur. Hij schroomde niet te komen tot de conclusie, waartoe lord Russell in 1850 was gekomen, nl. dat Indië zoo veel mogelijk van het moederland moest worden vrijgemaakt.

De heer *van Nispen van Sevenaer* kwam op eenige opmerkingen terug, daarbij te kennen gevende dat hij, door de aanneming van de conclusie, van zijne zijde niet te kort deed aan vroeger door hem geuite gevoelens jegens den Minister.

De heer *Mijer* vroeg het woord, doch wegens het vergevorderde uur werd de voortzetting der beraadslaging verdaagd tot morgen ten 11 ure.

In deze zitting der Kamer zijn ingekomen:

1°, een wetsontwerp tot vervroegde ontheffing van goede en der Maatschappij van Weldadigheid van daarop ten behoeve van den Staat gelegde hypothecaire verbanden.

2°, veertien wetsontwerpen tot bekrachtiging van provinciale belastingen.

3°, een wetsontwerp tot vaststelling der begrooting van de Algemeene Landsdrukkerij, dienst 1861.

4°, een wetsontwerp tot vaststelling der begrooting van uitgaven voor de gestichten te Ommerschans en Veenhuizen, voor de dienst van 1861.

Deze wetsontwerpen zijn verzonden naar de afdeelingen.

Tot rapporteurs zijn benoemd:

Over hoofdstuk XII der Staatsbegrooting, de heeren Wintgens, van Goltstein, Thorbecke, van Bosse en Meeussen.

De wet op de middelen, de heeren Wintgens, van Goltstein, Thorbecke, van Bosse en Meeussen.

Het wetsontwerp tot verdere regeling van het gebruik van het koloniaal batig slot over 1858, de heeren van der Linden, van Heukelom, v. Hoëvell, v. Bosse en Duymaer v. Twist, en

Die tot afschaffing der slavernij in West-Indië, de heeren van Voorthuysen, Heemskerk Dz., Olivier, Betz en Gevers Deynoot.

Gedrukt en uitgegeven bij
G. en C. A. van Reyn,
te Rotterdam.